

Obrana

Vojenské majstrovstvá sveta cyklistov

Slovenský generál v NATO

Zuzana XA-1

Samit NATO v Istanbule

ISSN 1336 - 1910

9 771336 191007

Otvorené dvere

„Rodina býva vo Zvolene a ja už druhý rok na ubytovni v Bratislave. Keďže ma v areáli ministerstva ešte nenavštívili, využili sme Deň otvorených dverí, aby si to tu poobzerali,“ so spokojným úsmevom konštatoval major Matej Gajdoš z Generálneho štábu, ktorého okrem manželky prišiel pozrieť aj ich triapolročný Maťko. Deň otvorených dverí, ktorý sa na Ministerstve obrany SR uskutočnil 25. júna pri príležitosti ukončenia školského roka a vstupu Slovenska do NATO, bol však určený najmä školákovi. „Najviac sa mi páčili vystavené zbrane a potápačská výstroj, ale vyskúšal som si aj tú tyč, pomocou ktorej naši vojaci v Iraku hľadajú bomby,“ vyratával štvrták Matej Krajčovič z bratislavských Dlhých dielov. A čo Marianna Kmeťová – 17-ročná slečna z Detského domova v Domaníži pri Považskej Bystrici, s ktorým má redakcia OBRANA družbu a odkiaľ pricestovalo skoro pol stovky detí? Na otázku čo sa jej pozdávalo najviac odpovedala jednoznačne: „Vojaci!“ Minister obrany Juraj Liška odovzdal v rámci slávnostného otvorenia podujatia práve deťom z Detského domova v Domaníži veľký, niekoľko desiatok kilogramov vážiaci, balík plný sladkých a iných tajomstiev. „Napriek daždivému počasiu vám všetkým želim dobrú náladu a od jedenástej vás očakávam vo svojej kancelárii,“ pozval minister všetky deti o.i. posediť si aj v ministerskom kresle. Tiež so samozrejmosťou priznal, že ako skoro každý chalan, aj on sa v detstve hrával na vojakov a okrem toho býval niekoľko rokov vedúcim v pionierskych táboroch. Nuž – ten vzťah k deťom bolo hneď vidieť. A keď si dievčatá a chlapci s ministrom trochu „pokecali“, odfotografovali sa s ním a dostali autogram, nasledoval program v ministerskom klube. Vonku totiž nanešťastie celý deň pršalo. Ukážky z výcviku vojenskej polície, čestnej stráže alebo historického šermu sa sriedali so súťažami aj s vystúpeniami speváčky Ingoly či skupiny Chiki-lik-tua. Bolo to fajn.

-pv-

Foto Jozef MICHNICA

Obrana armáda

Dvojtyždenník Ministerstva obrany SR
Založený v Clevelande (USA) v roku 1914
Obnovený v Bratislave v roku 1993
Ročník XII, č. 14/2004
Do výroby zadané: 1. 7. 2004

Vydavateľ:
Ministerstvo obrany SR
vo Vydavateľskej a informačnej
agentúre KOD KaMO

Šéfredaktor:
Mgr. Pavol VITKO,
tel.: 0960 313 072, 0903 820 847

Zástupca šéfredaktora:
pplk. Mgr. Jozef MICHNICA,
tel.: 0960 312 980

Tajomníčka redakcie:
Milena SLEZÁKOVÁ,
tel.: 0960 312 984, fax: 0960 312 520

Redaktori:
pplk. Milan ČIPKA, tel.: 0960 312 980
Jozef ŽIAK, tel.: 0960 312 984

Fotografi:
Peter DOVINA, Miroslav GYÜRÖSI
Tel.: 0960 312 395

Jazyková úprava:
PhDr. Zuzana KRÚTKA

Vedúci vydania:
Milan ČIPKA

Grafická úprava:
Magnet Press, Slovakia

Adresa redakcie:
Dvojtyždenník Obrana-Armáda
VIA KOD KaMO
Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava
E-mail: slezakovam@mod.gov.sk
www.mod.gov.sk, www.mosr.sk

Rozširuje:
Magnet Press, Slovakia
Mediaprint Kapa, PoNS

**Distribúciu a predplatné
pre SR zabezpečuje:**
Magnet Press, Slovakia, s. r. o.
Šustekova 10, 851 04 Bratislava - Petržalka
Korešpondencia: P. O. Box 17,
850 05 Bratislava
tel./fax: 02/6720 1931-33 - predplatné
e-mail: casopisy@press.sk,
predplatne@press.sk, knihy@press.sk
www.press.sk

Tlač:
Kasico, a.s.
Beckovská 38, 823 61 Bratislava
Tel.: 02/48 20 96 33, Fax: 02/43 63 13 12
E-mail: marketing@kasico.sk
www.kasico.sk

Nevyžadovaný a uverejnený obrazový
materiál a rukopisy nevraciam.

© Ministerstvo obrany SR
Registračné číslo: 758/93
ISSN: 1336-2910

OBSAH

Výcvik chemikov vo VVP Lešť	4 – 5
Rozhovor so štátnym tajomníkom	6
Minister obrany na samite NATO	7
Šanca pre slovenské firmy	8
Americkí piloti na letisku v Kuchyni	9
Predstavujeme krajiny aliancie	10 – 11
Technika – Drobníčky	12 – 13
Raketový systém na ostreľovanie pozemných cieľov	14 – 15
Zuzana XA-1	16 – 17
Slávne zbrane	18 – 20
História: Osobný tajomník ministra vojny	21
Britskí veteráni na Slovensku ..	22
Posilnenie poddôstojníckych pozícií	23
Pravda o tzv. čiernych barónoch	24 – 25
Analýza: Bezpečnostná politika Spojeného kráľovstva	26 – 27
Slovenský generál vo veliacich štruktúrach NATO	28
Promócie v Košiciach a na Liptove	29
Cyklisti pod Matúšovým hradom	30 – 31
Z útvarov	32
Oddych	33
Súťaž	35

Fotografia na titulnej strane:
Pod Trenčianskym hradom súperili prvý
júlový víkend armádni cyklisti z trinástich
krajín na svojich 18. vojenských majstrov-
stvách sveta

Foto Jozef MICHNICA

Editoriál

Problém, ktorý sa o. i. preberá pri každom treťom pive, na ktorom sedia chlapi, čo majú väzby na rezort obrany. Ktorý to je? Problém generačný. Simulované otázky typu, kto im to bude robiť, však sa im to zosype, keby sme odišli, respektíve prečo už konečne nezačnú chodiť na ryby a nedajú šancu aj mladším, by boli tak trochu drsným vyjadrením krajných postojov. No odpoveď s možným riešením hľadať treba. Pozrime sa trebárs na príklad Inštitútu bezpečnostných a obranných štúdií MO SR. Vlani v jeseni bol do jeho čela menovaný 27-ročný riaditeľ Róbert Ondrejcsák (1977). Tento mladý, ale v problematike strategických bezpečnostných štúdií, doktrín a analýz mimoriadne zorientovaný odborník si zvolil za zástupcu skúseného plukovníka Vladimíra Tarasoviča (1955). Ten z pozície „radového“ dôstojníka aj predtým na tomto dôležitom pracovisku ťahal veľkú časť projektov. Nebol sem teda „odložený“, ale bol skutočne na svojom mieste. A spoločný výsledok? Okrem iného aj rast renomé v bezpečnostnej komunite štátu, kvalitný servis v prospech vedenia rezortu, šesť vydaných publikácií za posledný polrok, atď. Tú poslednú s názvom Panoráma globálneho bezpečnostného prostredia krstil 6. júla v prítomnosti novinárov minister obrany Juraj Liška (str. 6). Dobré je pozrieť sa cez generačnú prizmu aj na autorský kolektív. Najmladšou je Barbora Gábelová (1981). Najstaršími sú plukovník v. v. Elemír Nečej spolu s bývalým politikom a dnešným novinárom Františkom Šebekom (1947). Skvelá generačná súhra.

Vráťme sa k tomu pivu. Čo by sa stalo, ak by na samotnom ministerstve ostávali poväčšine len dôstojníci po skončení svojej aktívnej kariéry, pretože „kto sa už môže veci rozumieť lepšie“? Nuž - spolu s ďalším pivkom môžem tak trochu ironicky dodať, že na ministerstve by mohol vzniknúť najsilnejší klub vojenských dôchodcov v rezorte. Nie – to bol žart, neironizujme! O to viac, že najmä v posledných mesiacoch prišlo na ministerstvo veľa mladých ľudí. Konečne! Ak by sa tak nedialo, ak by sem neprišli nové myšlienky, invencia a energia, aj výborné vedomosti či skúsenosti by pri svojej realizácii mohli stratiť dynamiku. No a ak niekto z tých mladých po pár mesiacoch zdvihne kotvy a pôjde ďalej? Je to normálne - a je to len malá daň za to, aby sa z nášho ministerstva či rezortu (dynamika, profesionalita, akcieschopnosť, dravosť atď.) nestal taký ten pokojný stojatý rybníček.

Pavol VITKO, šéfredaktor

Chemici: Peripetie profesionalizácie

Veliteľ organizačného prvků práporu radiačnej, chemickej a biologickej ochrany z Rožňavy major Miroslav Ragančík sa vybral začiatkom leta vo Vojenskom výcvikovom priestore Lešť na kontrolu činnosti družstva dozimetrickej a analytickej kontroly. Chcel zistiť, aké pokroky urobila jeho veliteľka rotná Ľubomíra Smolárová a jej podriadení. Družstvo malo viesť radiačné a chemické pozorovanie. Major Ragančík išiel po stopách uazu až k maskovacej sieti. Úsmev na tvári mu však čoskoro zamrzol. Za maskovačkou nebolo žiadne chemické terénne vozidlo...

„To sú mi ale pekné fóry,“ pomyslel si spočiatku dosť nasrdene. Hnev ho však veľmi rýchlo prešiel. Poznal, že veliteľka družstva si len dôsledne plnila svoje povinnosti a vybudovala klamné postavenie, do ktorého sa chytil. Tá ho medzitým pobavenie pozorovala aj so svojím družstvom zo skutočného postavenia, vzdialeného asi o sto metrov ďalej.

Žena v poli

„Snažila som sa len uviesť do života všetko to, čo nám veliteľ neraz prízvukoval pri príprave v domácej posádke,“ poznamenala rodáčka z Popradu. Po absolvovaní stredného odborného učilišťa chemického vo Svite rok študovala na vojenskej akadémii. Potom zanechala štúdium a na Liptove ukončila práporčícku školu. Do rimavskosobotského chemického útvaru nastúpila ako veliteľka prieskumného družstva. Od prvého októbra minulého roku sa presunula do ďalšieho gemerského mesta, do Rožňavy. Vždy boli všetci jej podriadení muži.

„Som rada, že nerobím v kancelárii, ale pri svojej práci v poľných podmienkach som neraz odkázaná len na seba a svojich podriadených. V Rimavskej Sobote som mala v družstve aj vojakov základnej služby. Tu, v Rožňave, len profesionálov. S nimi sa robí oveľa lepšie. Aj keď vždy si treba od začiatku vybudovať v kolektíve potrebný rešpekt. Celé družstvo sa vlastne ešte aj dnes stále spoznáva. Veď jeho najnovší príslušník nastúpil len prvého júna,“ hovorí rotná Ľubomíra Smolárová.

V ďalšom priebehu vyvedenia mala veliteľka družstva za úlohu vytýčiť miesto

dekontaminácie, zriadiť roztrieďovacie stanovište. Jeden dozimetrista, ktorý pôsobil zároveň aj ako regulovčik, posielal prichádzajúcu vojenskú techniku na ďalšie pracoviská. Vojaci medzitým po prechode dozimetrickou kontrolou odišli na hygienickú očistu osôb.

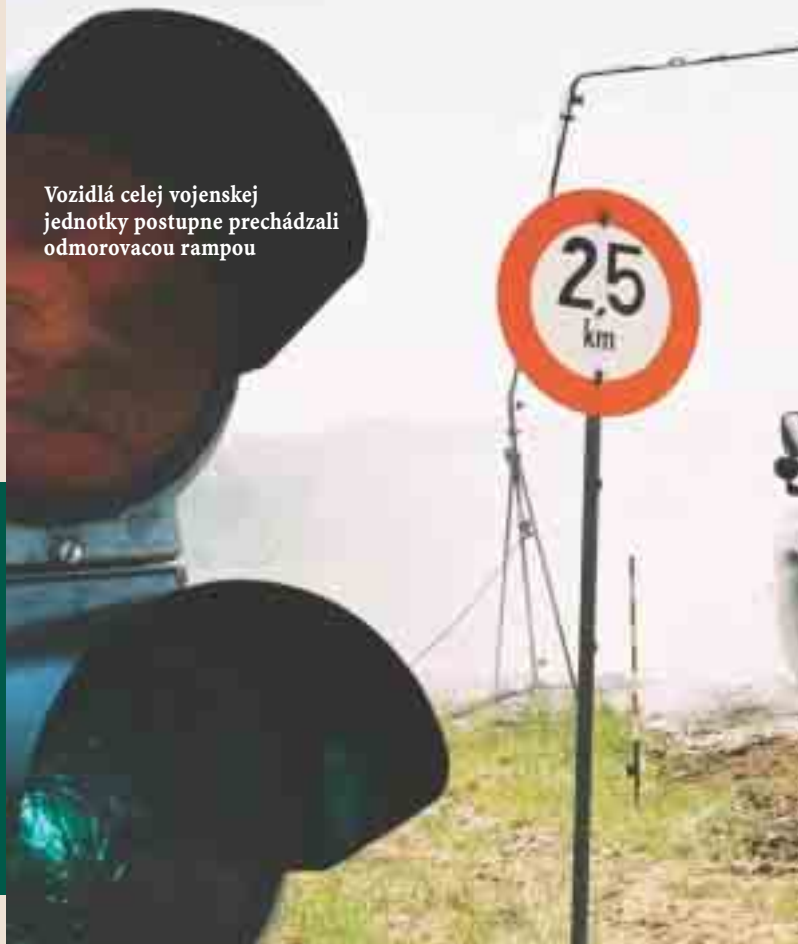
Profesionálom na tretí pokus

Pre najnovších profesionálov, medzi ktorých patria aj slobodníci Miroslav Sakáč a Dušan Ivan to bola veru poriadna fuška. Veď už šiesty deň po tom, ako nastúpili k útvaru odchádzali na vyvedenie do VVP Lešť. Odmorovač operátor slobodník Ivan, rodák zo Spišskej Novej Vsi chcel byť už dávno profesionálnym vojakom. Dvakrát mu to nevyšlo. Najskôr ho rodičia nechceli pustiť na vojenskú strednú školu. Po maturite na strojníckej priemyslovke zasa vo vojenskej akadémii neotvorili ročník. „V Kežmarku a v Prešove som si odkrútil vojenčinu. Teraz som konečne profesionál. Od prvých dní sme dostali poriadne zabráť, ale zatiaľ to celkom dobre zvládame. Najmä vďaka veliteľom a niektorým skúsenejším kolegom. Zdá sa mi, že sa tu vytvára celkom dobrý kolektív,“ takto zhodnotil svoje prvé týždne v úlohe vojenského profesionála.

Rodák z Poproče v okrese Košice-okolie slobodník Sakáč po ukončení stredného odborného učilišťa stavebného slúžil na základnej službe v Prešove. Tam sa rozhodol, že to skúsi ako profesionál. Koncom marca išiel do zálohy. Po dvojmesačnej pauze, kým sa vybavili všetky potrebné doklady a vyšetrenia, nastúpil do Rožňavy.

Vozidlá celej vojenskej jednotky postupne prechádzali odmorovacou rampou

Rožňavskí chemici robili dôkladnú dozimetrickú kontrolu každého vozidla

Slobodníčka Dana Rothová, odmorovač–operátor sa stala profesionálkou prvého apríla tohto roku. Dovtedy absolvovala v Martine základný výcvik. Pre rodáčku zo Zvolena a absolventku dievčenskej odbornej školy bolo to rozhodovanie predsa len trochu iné, ako u jej mužských kolegov.

„Mám syna a okrem toho aj manžel je vojenský profesionál. Pôsobí v útvere ako veliteľ roty. Museli sme teda najskôr starých rodičov pripraviť na podobné situácie, ako nastala aj teraz, keď sme obaja na vyvedení vo VVP. Mama stráži syna. Zatiaľ svoje rozhodnutie neľutujem. Aj keď som spočiatku mala určité obavy,“ prehlásila novopečená chemička.

Chemikov ako šafranu

Počínanie svojich podriadených starostlivo sledoval major Ragančík. Rodák z Vranova nad Topľou sa po absolvovaní gymnázia so zameraním na chémiu vo svojom rodnom meste rozhodol pre štúdium chemického smeru na Vysokej vojenskej škole vo Vyškove. Niekoľko rokov pracoval v západných Čechách, až sa napokon s protiletadlovým raketovým plukom z Janovic nad Úhlavou v rámci redislokácie dostal začiatkom 90-tych rokov do Rožňavy. Potom krátko pôsobil ako náčelník operačného oddelenia základne chemického vojska v Rimavskej Sobote. Prvého októbra minulého roku sa stal veliteľom najskôr organizačného jadra, potom prvku práporu RCHBO v Rožňave.

Od prvých dní sa snažil za pomoci regrutačných stredísk, ako aj stredísk výberu personálu (najmä košíckého) získať na jednotlivé funkcie vhodných kandidátov. „Zistili sme, že záujemcov je síce dosť, ale takých, ktorí by mali chemické vzdelanie, je zúfalý nedostatok. Preto sa snažíme všetkých nových profesionálov čím skôr zaškoliť, dať im potrebné praktické návyky. Pôvodne sme vlastne na Lešti ani nemali ísť. Ale kde inde, keď nie práve v poľných podmienkach najlepšie pochopia, čo majú, ale zároveň aj čo nemajú robiť?“ prizvukuje veliteľ.

Po príchode na Lešť mal s nimi spoločne s ďalšími veliteľmi trojdňovú odbornú prípravu. Noví profesionáli sa na mieste zoznámili s technikou, ktorú budú používať, pripravili si jednotlivé pracoviská. Neskôr vyrástlo pracovisko celej roty. Nešlo ani tak o časové normy, ako o presné a správne postavenie jednotlivých pracovísk. Neskôr ich zladenie.

Ako denne nestratiť tri hodiny

„Jedného dňa dostali v autoparku úlohu zaujať určený priestor, v ňom vytvoriť miesto dekontaminácie. Týmto miestom následne prešla celá jedna jednotka. Ďalej ich čakalo desať kusov pásovej a pätnásť kolesovej techniky. Všetku spomínanú techniku a

osádky museli reálne dekontaminovať,“ spomína agilný veliteľ niektoré z úloh, ktoré museli jeho podriadení plniť v priebehu vyvedenia do VVP Lešť. Major Ragančík sa snaží čas, ktorý strávia vo výcvikovom priestore, čo najlepšie využiť. „Všimol som si, že niektoré útvary každý deň zbytočne stratia až tri hodiny výcviku presunom na obed, samotným obedom a návratom na pracoviská. Ale veď za tri dni je to takmer ďalší deň. U nás sa strava vydáva priamo na pracovisku. Neprichádza k zbytočným časovým stratám. Ráno vychádzame o siedmej z parku a večer sa zhruba o siedmej vraciame naspäť. Keď máme v čo najkratšom čase pripraviť nových profesionálov na plnenie úloh, inak sa vlastne ani nedá vo VVP Lešť postupovať,“ konštatuje veliteľ organizačného prvku major Miroslav Ragančík.

Priznáva, že bez takých dobrých spolupracovníkov, ako je veliteľ roty kapitán Ronald Roth, zástupca veliteľa roty nadporučík Elemér Farkaš, personalistka nadporučíčka Marcela Majorošová, ktorí sú nalaďení na rovnakú vlnovú dĺžku ako on, by sa mu len ťažko darilo plniť úlohy.

Nadporučík Elemér Farkaš, rodák z Rožňavy sa po maturite na bansko-bystrickom vojenskom gymnázii dostal do Liptovského Mikuláša. Vyštudoval tam chemický smer. Najskôr v bakalárskom štúdiu, ktoré si neskôr doplnil úplným vysokoškolským. S majorom Ragančíkom sa pozná od roku 1996, keď prišiel k rožňavskému útvaru.

„Jednotlivé jednotky stavíme od počiatku útvaru doslova na zelenej lúke. Až na malé výnimky nám chodia z regrutačných stredísk samí nechemici. Otvorene hovorím, že nie všetci majú na to, aby zložitejšie chemické odbornosti zvládli. A o tom, akí sú z nich odborníci, budeme môcť hovoriť až po minimálne dvoch rokoch intenzívneho výcviku. V ich príprave mi výrazne pomáhajú takí odborníci, ako je napríklad veliteľ družstva teplovzdušných zariadení čatár Ján Tomko či vodič odmorovacieho automobilu slobodník Anton Kret,“ spomína na niektoré problémy pri príprave nových chemických profesionálov nadporučík Farkaš.

Aj napriek niektorým spomínaným ťažkostiam vyvedenie organizačného prvku práporu RCHBO z Rožňavy na Lešti svoju úlohu splnilo. Už čoskoro sa začne práve v tejto posádke vytvárať prápor radiačnej, chemickej a biologickej ochrany celých našich ozbrojených síl. Budú ho tvoriť dnešní chemici nielen z Rožňavy, ale aj z Rimavskej Soboty. Aby Slovensko splnilo do konca roku 2007 jednu zo svojich priorit, vyplývajúcu z nášho členstva v aliancii a situácie vo svete pri prípadných teroristických ohrozeniach. Ale o tom viac v budúcom čísle časopisu. Tam sa budeme viac venovať príčinám a podrobnostiam sťahovania chemikov do Rožňavy.

Jozef ŽIAK

Foto Peter DOVINA

Štátny tajomník MO SR Martin Fedor: Istoty aj povinnosti

■ Pán štátny tajomník, v posledných týždňoch sa v tlači, ale viac medzi vojen-skými profesionálmi, začalo veľa diskutovať o možných zmenách v sociálnom zabezpečení vojakov. Ako to už býva, niektoré „zaručené správy“ boli aj dosť negatívne. Aké teda možno očakávať skutočné reálne posuny v tomto smere?

Zmeny nás naozaj čakajú, ale môžem ubezpečiť profesionálnych vojakov, že tieto zmeny budú, predpokladám, práve naopak pozitívne. V prvom rade chcem uviesť, že presadzujeme zákon o štátnej službe profesionálnych vojakov. Mal by skvalitniť systém ohodnocovania, zaviesť nové modely odmeňovania profesionálnych vojakov v rámci ozbrojených síl a môžem otvorene povedať, že v konečnom dôsledku by mal zlepšiť ich platové podmienky. Aj ja samozrejme viem, že veľa rôznych fám alebo rôznorodých diskusií vzniklo okolo ďalšieho okruhu otázok týkajúcich sa možného návrhu harmonizácie sociálneho systému vojen-ských profesionálov a ostatnej časti verejnosti. Môžem však povedať, že žiaden oficiálny návrh či reálna požiadavka ministerstva financií v tomto smere neexistuje. Potvrdili sme si to aj na dnešnom rokovaní so štátnym tajomníkom ministerstva financií Vladimírom Tvarožkom (7. júla – pozn. red.). Ak teda niekto zo strany ministerstva financií voľne počul, mohli to byť len isté úvahy či porovania.

■ Aký je teda postoj ministerstva obrany?

V každom prípade musím uviesť, že ministerstvo obrany bude trvať na princípoch alebo zásadách, ktoré zatriktívňujú službu vojen-ského profesionála v rámci jeho postavenia v spoločnosti. Je pre nás v tomto smere kľúčové, aby profesionalizácia ozbrojených síl bola úspešná, aby sa

uskutočnila efektívne a na vysokej úrovni. Preto možnosti, ktoré už dnes systém sociálneho zabezpečenia vojen-ských profesionálov poskytuje, chceme zachovať. Ak sa teda v niektorých diskusiách s našimi partnermi objavili úvahy aj o zrušení týchto – ak to tak možno nazvať – nadštandardov, voči bežnému civilnému obyvateľstvu, my si veľmi dobre uvedomujeme špecifiká vojen-skovej služby. Preto ministerstvo obrany trvá na svojom postoji. Samozrejme vrátane odchodného, výsluhového dôchodku či rôznych príspevkov.

■ Príkladom jednej zo „zaručených správ“ bola napríklad informácia, že ak by sa poberatelia vojen-ského výsluhového dôchodku zamestnali, tak im tento dôchodok bude krátený na polovicu...

S podobnou úvahou som bol konfrontovaný aj ja. Bral som to ako bežný bod do diskusie – nebol to žiaden oficiálny návrh. Za vedenie ministerstva obrany môžem uviesť, že ak v súčasnosti prechádzame zo služby v armáde ako celoživotného zamestnania na zamestnanie, ktoré má len dočasný charakter, vnímame ako veľmi podstatné, aby k takémuto skracovaniu nedochádzalo. Tiež by som si ani ja nevedel vysvetliť, prečo by mali byť vojaci po odsúdení požadovaného času v ozbrojených silách a priznaní výsluhového dôchodku voči ostatnej verejnosti v podstate diskriminovaní. Veď ak si civilný poberateľ dôchodku nájde prácu, jeho dôchodok sa mu predsa tiež nekráti.

■ Podobné vlny „tiež informácií“ vznikli v ozbrojených silách za posledné viac ako desaťrocie nie prvý raz a vždy to bol planý poplach. Otázka teda znie, či nie je vždy lepšie počkať na oficiálne vyjadrenia...

Nuž, k tomu sa ťažko vyjadrovať. Je ale fakt, že žijeme v dobe, keď sa veľmi veľa

vecí mení, preto možno tie diskusie, na ktoré má napokon každý nárok. V každom prípade by som sa v mene vedenia ministerstva obrany ešte raz chcel vyjadríť, že k dajakým radikálnym zmenám v oblasti sociálneho zabezpečenia vojen-ských profesionálov nepríde. Hoci isté zmeny aj v súvislosti so spomínaným pripravovaným zákonom o štátnej službe profesionálnych vojakov nastanú, princípy tohto zabezpečenia ostanú. Takisto treba ale povedať, že budú rásť nároky na profesionálnych vojakov. Je nemysliteľné, aby niekto z nich prežil svoju vojen-skú kariéru ako takpovediac úradník v uniforme, alebo chcel trebárs slúžiť len v meste, kde mu to najviac vyhovuje. Podobne, ak voľakto zanedbá profesionálny rast, nebude sa vzdelávať, respektíve nebude slúžiť striktne v duchu požiadaviek štátu a rezortu, nemôže očakávať vo vojen-skjej uniforme reálnejšiu perspektívu. Sú to dve misky váh. Treba si jednoznačne uvedomiť, tak ako si to bude uvedomovať celá spoločnosť, že vojen-ská služba je náročná a špecifická – a aj preto je špecificky odmeňovaná či sociálne istená.

Pavol VITKO

Foto Peter DOVINA

Bezpečnostná panoráma

Zl'ava V. Tarasovič, R. Ondrejcsák, J. Liška

U utorok 6. júla minister obrany SR Juraj Liška uviedol v Bratislave do života 360-stranovú odbornú publikáciu Panoráma globálneho bezpečnostného prostredia 2003 – 2004, ktorú vydal Inštitút bezpečnostných a obranných štúdií MO SR. „Nielen naše ministerstvo, ale aj Slovenská republika v rámci riešenia bezpečnostných otázok ako nový člen NATO a Európskej únie takúto knihu potrebuje a som veľmi rád, že ste pri jej krste,“ povedal minister v prítomnosti novinárov. „Po vstupe do uvedených inštitúcií budú predstavitelia štátu a ozbrojených síl zaujímať stanoviská na medzinárodnej úrovni aj k problémom, ktoré boli dosiaľ aj mimo sféry nášho záujmu a naša knižka môže byť pre nich dobrým zdrojom informácií,“ povedal riaditeľ inštitútu Róbert Ondrejcsák. Podľa vedúceho autorského kolektívu plk. Vladimíra Tarasoviča publikácia vznikla za štyri mesiace a analytické informácie, ktoré prináša, máme takto ucelene k dispozícii ako prvá z nových krajín NATO. V knihe sa 21 autorov venuje napríklad regionálnym aspektom euroatlantického bezpečnostného prostredia, regiónom susediacim s NATO a EÚ, zbraniam hromadného ničenia, terorizmu a organizovanému zločinu atď. V knihe sa uvádzajú aj implikácie pre SR.

– pv –

Foto Pavol RADIMSKÝ

Minister obrany na samite NATO

V dňoch 27. – 28. júna 2004 sa minister obrany SR Juraj Liška zúčastnil ako člen delegácie vedenej prezidentom SR Ivanom Gašparovičom na samite Severoatlantickej aliancie v tureckom Istanbule. Medzi ďalšími účastníkmi zahraničnej pracovnej cesty bol predseda vlády SR Mikuláš Dzurinda, minister zahraničných vecí SR Eduard Kukan, ako aj náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generál Milan Cerovský.

Tri hlavné tématické piliere samitu a ostatných istanbulsých rokovaní boli: operácie, spôsobilosti a partnerstvá. Hlavnou témou bolo šírenie a upevňovanie stability, čo zahŕňalo aj diskusiu o spôsoboch, ako lepšie

môže Severoatlantická aliancia prispieť k šíreniu a upevňovaniu stability v blízkom a vzdialenejšom okolí a ako lepšie môže k naplneniu tohto cieľa využiť všetky svoje základné nástroje. Teda svoje operácie, pre ich potreby zdokonalené vojenské spôsobilosti a existujúce i možné nové mechanizmy spolupráce s partnerskými krajinami. Na samite sa prediskutovali spôsoby posilnenia spolupráce s partnermi v euroatlantickej oblasti i mimo nej. Istanbulske zasadnutia zhodnotili tiež pokrok aliancie v transformácii jej vojenských spôsobilostí. Keďže predchádzajúci samit v Prahe prijal zásadné rozhodnutia v oblasti vnútornej transformácie aliancie a jej spôsobilosti, v Istanbule sa naskytla príležitosť zhodnotiť pokrok v ich implementácii. Transformácia a zdokonaľovanie vojenských spôsobilostí nie je nijakým samoúčelom, pretože základným cieľom je zlepšenie schopností aliancie zasiahnuť vtedy a tam, kde je to potrebné, kdekoľvek si to vyžaduje bezpečnostný záujem jej členov.

Počas istanbulskeho samitu sa minister obrany J. Liška najprv zúčastnil na zasadnutí Výboru pre obranné plánovanie (DPC) na úrovni ministrov obrany krajín NATO. Hlavná pozornosť rokovania Výboru DPC sa venovala problematike obranného plánovania a plánovania síl ako základných nástrojov plánovania aliancie. Ministri obrany členských štátov

NATO na záver odsúhlasili *Záverečnú správu 2004 (2004 Summary Report)* a schválili *Ciele síl 2004* pre jednotlivých spojencov.

V rámci samitu sa minister obrany SR J. Liška zúčastnil taktiež na zasadnutí Severoatlantickej rady (NAC). Počas zasadnutia NAC mali šéfovia rezortov obrany príležitosť posúdiť transformáciu spôsobilosti aliancie prostredníctvom zhodnotenia aktuálneho plnenia koncepcií Pražských záväzkov spôsobilosti (PCC), Síl reakcie NATO (NRF) a realizácie transformácie veliteľských štruktúr NATO.

Slovenská republika má isté možnosti, ako by mohla prispieť k výcviku novej irackej armády, o ktorú NATO požiadal iracký premiér Ajád Alávi. „Nechcem predbiehať, ale určité možnosti tam vidíme,“ uviedol na brífingu po skončení prvého dňa rokovaní minister obrany SR Juraj Liška. Minister obrany sa o tejto téme zhováral so šéfom slovenskej diplomacie Eduardom Kukanom, ale konkrétne rozhodnutie by malo padnúť až po jej prerokovaní s prezidentom a premiérom.

V súvislosti s možným posilnením slovenskej účasti na operáciách v Afganistane minister obrany SR Juraj Liška uviedol: „Naša kapacita vojakov vyslaných do zahraničných misíí

je v súčasnosti naplnená na maximálne možný mieru. Otázka dnes nestojí tak, či ešte posilníme účasť v Afganistane. Zúčastňujeme sa na operácii Trvalá sloboda, ktorá je pod velením Spojených štátov amerických, aj na operácii ISAF spadajúcej pod velenie NATO. Slovensko

Predseda vlády SR Mikuláš Dzurinda, minister obrany SR Juraj Liška a minister zahraničných vecí SR Eduard Kukan v rozhovore pred otvorením samitu

zväžia všetky operácie, v ktorých pôsobíme napríklad pod velením OSN a v budúcnosti sa budeme orientovať hlavne na operácie pod vedením Severoatlantickej aliancie a Európskej únie.“

Na záver svojho pobytu v Istanbule minister obrany SR J. Liška, spolu s ostatnými ministrami obrany členských štátov NATO zapojenými do projektu, podpísal *Memorandum o porozumení a spolupráci pri zabezpečení kapacít na dočasné riešenie strategickú leteckú prepravu nadrozmerých nákladov*. Memorandum, ktoré nadobudlo platnosť dňom podpisu (28. 6. 2004) a malo by byť platné až do 31. decembra 2012, predstavuje dočasné riešenie zaistenia dostatočných kapacít na zabezpečenie strategickú leteckú prepravu pre potreby Severoatlantickej aliancie a Európskej únie.

Skončený istanbulský samit bol pre Slovenskú republiku a ďalších šesť krajín, ale aj pre alianciu ako celok, navždy historický tým, že ide o prvý samit aliancie, na ktorom sa Slovenská republika zúčastnila ako riadny člen. Rozšírenie o sedem nových členov na súčasných 25 v marci tohto roku bolo medzníkom, ktorý podstatnou mierou prispel k odstráneniu deliacich čiar studenej vojny, rozšíril zónu bezpečnosti a stability v Európe, pričom zároveň posilnil aj samotnú Severoatlantickú alianciu.

Zenon MIKLE

Foto NATO a TASR - Pavel NEUBAUER

Pohľad do rokovacej sály

NATO: Šanca pre slovenské firmy

Po vstupe našej krajiny do aliancie sa aj pre slovenské firmy otvorila možnosť podieľať sa na budovaní obranných investícií NATO, a to nielen u nás, ale aj v rámci ostatných krajín severoatlantického spoločenstva. O týchto možnostiach hovoria Pavol Dzurilla a Rudolf Kovačka zo sekcie vyzbrojovania MO SR.

„Prostredníctvom programu bezpečnostných obranných investícií NATO (NSIP) sa realizuje napríklad výstavba budov a zariadení, vrátane technológií, ktoré sú v rámci aliancie potrebné na základe rozhodnutí strategických veliteľstiev NATO. Nevyplýva to teda z národnej požiadavky, respektíve z potreby niektorej krajiny a jej ozbrojených síl,“ konštatuje P. Dzurilla.

Súťaže a spôsobilosti

Samozrejme, v takomto prípade projekt a spôsob jeho realizácie definuje NATO. Proces schvaľovania jednotlivých projektov nie je jednoduchý. Prechádza niekoľkými stupňami velenia cez rôzne výbory v rámci aliancie, posudzovanie projektov, vyčlenenie finančných prostriedkov až po samotné pridelenie projektu. Od tohto momentu však zostane už len krátky čas na prípravu jeho realizácii. Preto už teraz chce aj rezort obrany touto formou prispieť k pripravenosti našich podnikateľských subjektov na možnosť zapojenia sa do programu NSIP. Najmä prostredníctvom medzinárodnej súťaže sa na ňom môžu podieľať tie firmy, ktoré spĺňajú požadované spôsobilosti. Ide predovšetkým o bezpečnostné previerky, ale aj isté finančné záruky a podnikateľské renomé. Tieto spoločnosti musia zároveň od materskej krajiny dostať tzv. deklaráciu splnenia podmienok, vydávanie ktorej bude u nás v gescii ministerstva obrany. Bez takejto garancie nie je šanca v rámci programu NSIP zákazku získať.

„Aj na Slovensku máme podniky, ktoré nepochybne požadované spôsobilosti a kritériá splnia. Našou úlohou bude na základe prihlášok, ktorými sa jednotlivé firmy prezentujú a splnia požadované kritériá, zaradiť ich do vytváranej databázy firiem. Tú vedú naši pracovníci na oddelení koordinácie a spolupráce s Európskou bezpečnostnou agentúrou (EDA), Programom bez-

Ing. Pavol Dzurilla, zástupca generálneho riaditeľa sekcie vyzbrojovania MO SR (vľavo) a štátny radca Ing. Rudolf Kovačka, ktorý v uvedenej sekcii pracuje na oddelení koordinujúcom spoluprácu s NSIP, EDA a CNAD

pečnostných investícií NATO (NSIP) a Konferenciou národných riaditeľov NATO pre vyzbrojovanie (CNAD),“ uvádza P. Dzurilla. Ak sa firma uvedená v databáze bude zaujímať o niektorú z vyhlásených verejných súťaží či vypísaných tendrov, MO vydá (ak spĺňa podmienky) spomínanú deklaráciu splnenia podmienok a v momente jej vydania sa stáva jej garantom. S prihladením na vyššie uvedené skutočnosti odporúča MO SR slovenským podnikateľským subjektom, ktoré by sa chceli zapojiť do realizácie programu NSIP, požiadať Národný bezpečnostný úrad o vykonanie bezpečnostnej previerky podľa zákona č. 215/2004 Z. z., o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

R. Kovačka a P. Dzurilla ilustrujú problematiku aj na príkladoch zo zahraničia. Česká republika, Maďarsko a i Poľsko zaznamenali v tejto oblasti značný postup. Súvisí to s ich skorším vstupom

do aliancie a s časovým predstihom, ktorý mali na prípravu a realizáciu projektov. Na základe týchto skúseností je zrejmé, že na území toho ktorého štátu začínajú takéto investície prichádzať spravidla až po niekoľkých rokoch od vstupu do NATO. „Počítame s tým, že do dvoch či troch rokov niektoré investície budeme realizovať aj na našom území. Na porovnanie – v Českej republike sa ich v rámci programu NSIP v súčasnosti uskutočňuje niekoľko desiatok. Predpokladá sa, že ČR do roku 2008 získa približne rovnaké množstvo finančných prostriedkov z NSIP, akým do programu prispieva. Ešte viac projektov dodáva Maďarská republika, kde je reálny predpoklad získať v nasledujúcich rokoch viac zdrojov z NSIP, ako je národný príspevok. Najviac zákaziek získala Poľská republika,“ konštatuje R. Kovačka.

Príspevok a kontakty

NSIP je vlastne kapitálový investičný program. Financovaný je z príspevkov krajín NATO, pričom aj firmy, ktoré realizujú jednotlivé projekty, musia byť výhradne z krajín aliancie. Plánovaný limit príspevkov pre NSIP na rok 2005 predstavuje 640,5 miliónov euro. Slovenský príspevok je približne 0,46 – 0,53 celkového objemu prostriedkov NSIP. Ako mladej členskej krajine NATO sa môže tento objem financií v priebehu niekoľkých rokov vrátiť na Slovensko v podobe investícií.

V záujme veci P. Dzurilla vyzýva: „Aby sme si neskôr nevyčítali, že sme zaspali šance, či nereagovali na príležitosti pružne, navrhujeme, aby sa podniky, ktoré majú záujem zapojiť sa do projektov NSIP, priamo spojili s našim oddelením.“

Poverení pracovníci rezortu obrany sú k dispozícii, aby poradili, na telefónnych číslach 0960-321318 a 0960-321227. Kontaktovať ich možno aj e-mailom (jan.buda@mod.gov.sk alebo rudolf.kovacka@mod.gov.sk) alebo písomne na adrese: Ministerstvo obrany SR, Sekcia vyzbrojovania, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava.

Pavol VITKO
Foto Lukáš MILAN

R. Kovačka vyštudoval Vysokú vojenskú technickú školu v Martine, v Ozbrojených silách SR pôsobil od roku 1977 v technických a veliteľských funkciách. Je plukovníkom v zálohe a na Ministerstve obrany SR pôsobí od roku 1996.

P. DZURILLA vyštudoval Strojnícku fakultu SVŠT v Bratislave. Vo Výskumnom ústave zväračskom pracoval 10 rokov na oddelení projektov, kde sa podieľal na prácach pre obranný priemysel. Asi 10 rokov pracoval v rôznych funkciách v súkromnej sfére. Na Ministerstve obrany SR pôsobí od roku 2003.

Kuchyňa pod paľbou

Seržant Baldwin naviguje pilota A-10 Thunderbolt po pristátí na letisku v Kuchyni

Pre amerického kapitána Dailla Creala je dňesok, 30. jún, trochu netypický deň. Posledné dva týždne od 15. júna cvičil spolu so svojimi kolegami z 81. bojovej letky amerického letectva (USAF) na Leteckej základni v Kuchyni. Trénovali zameriavanie a zneškodňovanie pozemných cieľov. Dnes je teda posledný deň cvičenia a prídu novinári. Ostatní piloti ničia terče na strelnici, ale Daillu musí odpovedať na otázky novinárov. Je to preňho nová úloha, ale zvláda ju ako profesionál. Veď aj je profesionál.

Spolu asi 190 Američanov priletelo z nemeckej základne Spangdahlen na Slovensko s ôsmimi lietadlami A 10 Thunderbolt II. Cieľom cvičenia bol nácvik bojových situácií pri útokoch na pozemné ciele a v neposlednom rade tréning obslužného personálu. Podľa veliteľa samostatnej dopravnej letky na letisku v Kuchyni pplk. Petra Dobrotu strelnica pri Kuchyni patrí medzi najmodernejšie na svete. Je vybavená najnovšími technológiami, ktoré spolufinancovalo americké letectvo. „Strelnica v Kuchyni je jedinečná v Európe,“ tvrdí veliteľ 81. letky pplk. Patrick Malackowski. Ďalej dodáva: „Nesporňovanou výhodou je blízkosť letiska a strelnice, ale najmä možnosť cvičiť strelbu vo veľkom rozsahu leteckých hla-

dín. Prakticky od nulovej výšky až po tri míle. Takéto podmienky ponúka veľmi málo strelníc v Európe. Ak vôbec nejaká.“

Rachot motorov, strelba z rýchlopalných kanónov, vôňa leteckého benzínu, rozpálený asfalt, škrípanie kolies pri pristávaní. Toto všetko zažívajú príslušníci leteckých síl na cvičeniach takmer každý deň. Príslušníci 81. bojovej letky však majú aj skutočné bojové skúsenosti z Afganistanu. Tak isto i Daillu Creal. Dnes však nečelí strelám PVO, ale otázkam zvedavých novinárov. Aj on si nevie vynachváliť podmienky na Slovensku. Je tu síce po prvýkrát, ale podľa neho je zabezpečenie, ktoré poskytli Ozbromené sily Slovenskej republiky na vysokej úrovni. V budúcnosti by si vedel predstaviť tesnejšiu spoluprácu medzi slovenským letectvom a letkami USAF dislokovanými v Európe. Ako nakoniec dodáva: „To je otázka pre mojich nadriadených, nie pre mňa.“ Veliteľ P. Dobrota vidí pozitívny prínos aj pre Slovákov: „Nielenže si navčujeme logistickú podporu, ale najmä naši technici a piloti si môžu vymeniť skúsenosti so svojimi americkými kolegami. Už len samotný kontakt s americkými príslušníkmi letectva pomáha našim vojakom zlepšiť sa aj v anglickej konverzácii.“

Text a foto Lukáš MILAN

Zo sveta aliancie

Poľsko predpokladá, že začiatkom budúceho roka bude môcť z Iraku stiahnuť vyšší počet svojich vojakov. O dátume ich odchodu však rozhodne dočasná iracká vláda. Poľsko, ktoré velí mnohonárodnej 6 200-člennej brigáde, má v Iraku v súčasnosti 2 600 vojakov. Náklady na udržanie vojakov v Iraku dosiahnu v tomto roku 67 miliónov eur. Poľsko hradí vojakom žold a náklady na zbrane, uniformy a ďalší výstroj, zatiaľ čo USA uhrádzajú náklady na logistiku a dopravu.

...

Britská vláda ustúpila domácej verejnej mienke a odmietla vyslať do Iraku ďalších vojakov. Namiesto toho posilní operácie Severoatlantickej aliancie v Afganistane. Británia zvažovala vyslanie ďalších 3 000 vojakov do Iraku, ktorí mali nahradiť španielske a poľské jednotky a mali pomôcť pri rozšírení britských operácií aj mimo terajšej základne v juhoirackej Basre.

...

Na 15 percent chce nemecká vláda zvýšiť podiel vojačiek v nemeckých ozbrojených silách. Ak prejde návrh ministerstva obrany, stúpne podiel žien v nemeckom Bundeswehre až na trojnásobok. V súčasnosti slúži v armáde 5,4 percenta žien. Podiel príslušníčok nežného pohlavia by mal byť až 50-percentný v zdravotníckych zložkách, ale takmer minimálny v útočných formáciách. V návrhu ministerstvo myslelo aj na súkromný život vojačiek - ponúka im možnosť pracovať pre armádu na polovičný úväzok. V britskej armáde je podiel žien 8,8 a v americkej 15 percent.

...

Od 1. júla Dánsko prebralo ochranu vzdušného priestoru nad Litvou, Lotyšskom a Estónskom. Dosiaľ zabezpečovali ochranu belgické stíhačky F-16. S pravidelnými hliadkami začalo NATO v apríli pri prijatí pobaltských republík do aliancie, štáty totiž nemajú vlastné stíhačky.

...

Americká armáda predstavila nové návrhy bojových uniform s digitálnym maskovacím vzorom, ktoré vyzerať úplne inak ako súčasné vojenské „battledressy“. Ide o prvú zmenu uniformy pozemného vojska od roku 1981. Bojová uniforma bude mať teraz jediný univerzálny vzor, ktorý má vojakom umožniť splynúť tak s mestským, ako aj púštnym a lesným prostredím. Regrúti by mali dostávať nové uniformy od októbra 2005 a celá armáda by sa do nich mala prestrojiť od decembra 2007.

Američania v Kuchyni

V roku 1999 podpísala vláda Slovenskej republiky s vládou USA Memorandum o porozumení medzi vládami. Na základe tejto dohody požiadali Letecké sily USA (USAF) o sprístupnenie Leteckej základne Kuchyňa na cvičenie svojich pilotov. V roku 2000 sa uskutočnili tri cvičenia, v roku 2001 jedno a dve prebehli v roku 2002. Toto cvičenie bolo v poradí už siedme. Najbližšie je naplánované na 12. júla až 6. augusta. Pôjde však o iný druh cvičenia, keď Američania nebudú po celý čas na základni. Postupne budú prilietieť z talianskeho Aviana, splnia misiu na strelnici, doplnia palivo a vrátia sa späť do Aviana.

Bulharská republika

Dnešná Bulharská republika je demokratická krajina s parlamentným politickým systémom. Členom NATO sa stala v rovnakom čase ako Slovensko. Administratívne sa Bulharsko člení na 28 provincií a jeho hlavným mestom je Sofia.

Ozbrojené sily Bulharskej republiky majú tri hlavné zložky – pozemné sily, vzdušné sily a námorné sily. Od roku 1997 prebieha ich rozsiahla reforma, ktorej cieľom je vybudovať efektívne, modulárne, mobilné a dobre pripravené ozbrojené sily, schopné zabezpečiť obranu krajiny a adekvátne plniť príslušné koalíčné záväzky.

Príslušníci bulharských ozbrojených síl sa podieľali a podieľajú na celom rade mierových operácií a misií – napríklad SFOR v Bosne a Hercegovine, KFOR v Kosove, UNTAC v Kambodži, ISAF v Afganistane a v súčasnosti aj v Iraku.

V Bulharsku platí všeobecná branná povinnosť, pričom základná vojenská služba trvá 12 mesiacov. V roku 2003 bol početný stav aktívnych ozbrojených síl asi 53 000 osôb, z toho asi 40 000 vojakov základnej služby. Vycvičené rezervy predstavovalo asi 300 000 osôb. V pozemných silách slúžilo približne 31 500 osôb, vo vzdušných silách 17 800 osôb a v námorných silách 5 100 osôb. Podľa Upraveného plánu výstavby a organizácie ozbrojených síl Bulharskej republiky v roku 2004 (Plán 2004) má do konca roka 2004 klesnúť mierový početný stav bulharských ozbrojených síl približne na 45 000 osôb, z toho v pozemných silách 24 400 vojakov, v letectve 11 000 vojakov a v námorných silách 4 860 vojakov. Civilných zamestnancov má byť 4 740. V čase vojny po mobilizácii by mal početný stav ozbrojených síl dosiahnuť 100 000 osôb, čo zodpovedá ekonomickým možnostiam krajiny a stačí na uskutočnenie stanovených úloh ozbrojených síl.

Súčasne s reformou ozbrojených síl prebieha aj proces modernizácie ich výzbroje a vybavenia spolu so skvalitňovaním vojenskej

infraštruktúry. Modernizačný program má tri stupne a mal by sa dokončiť v roku 2015.

Z organizačného hľadiska sa bulharské ozbrojené sily členia na generálny štáb s priamo podriadenými útvarmi a na veliteľstvá troch hlavných zložiek – pozemných, vzdušných a námorných síl s podriadenými zbormi, útvarmi a jednotkami, ktoré sú buď aktívne alebo záložné.

Pozemné sily

Pozemné sily sa skladajú z aktívnych a záložných síl. Aktívne sily sú určené na plnenie hlavných obranných úloh štátu, ako aj na plnenie koalíčných záväzkov. Personálne sú obsadené približne na 75 %, technikou sú vybavené na 100 %. Aktívne sily sa členia na pohotovostné (personál 90 %, technika 100 %), ktorých súčasťou sú sily rýchlej reakcie (100-percentná vybavenosť personálom aj technikou) a na hlavné obranné sily.

Zálohy pozostávajú z mobilizovateľných posilňovacích síl, teritoriálnych obranných síl a výcvikových základní.

Z hľadiska funkčnej štruktúry sa pozemné sily delia na štáb pozemných síl s priamo podriadenými zložkami (31. pluk protivzdušnej obrany, 55. ženijná brigáda a 78. brigáda raketového delostrelectva), veliteľstvo operačných síl, teritoriálne veliteľstvá Západ a Východ a veliteľstvo síl pre špeciálne operácie.

Veliteľstvu operačných síl v Plovdive podlieha 2. ľahká pešia brigáda (Stara Zagora), 5. mechanizovaná pešia brigáda (Kasanluk), 61. mechanizovaná pešia brigáda (Karlovo), 110. materiálno-logistická brigáda (Plovdiv), 2. protitankový prápor a 38. pluk RCHBO (Musačevo).

Teritoriálnym veliteľstvám sú podriadené mobilizačné základne a strediská, ako aj vojenské výcvikové priestory. V čase vojny sa z mobilizačných základní a centier vytvárajú mechanizované a delostrelecké brigády a pluky. Veliteľstvu Západ podlieha 3. mechanizovaná pešia brigáda (Blagojevgrad), 8. mechanizovaná pešia brigáda (Vraca), 9. tanková brigáda (Sofia), 101. horská brigáda (Smoljan), 5. delostrelecká brigáda (Samakov) a 2. protitankový pluk. Okrem 9. tankovej a 101. horskej brigády sú všetky ostatné záložné (rámcové). Veliteľstvu Východ (Sliven) podlieha 7. (Jambol), 17. (Haskovo) a 18. (Šumen) mechanizovaná pešia brigáda, 13. tanková brigáda, 45. delostrelecká brigáda (Targovište) a 3. protitankový pluk. Okrem 13. tankovej brigády je aktívny už len 3. mechanizovaný peší prápor.

Pod veliteľstvo síl pre špeciálne operácie patrí 68. brigáda špeciálnych operácií s 1. práporom špeciálnych operácií, 1. výsadežný prieskumný pluk (Plovdiv) a 34. prápor psychologických operácií (Sofia).

Pozemné sily majú vo výzbroji tanky T-72/M-84 (vyše 400 kusov), T-55 (približne 800 kusov, vrátane verzie AM s PTRS, ale väčšina je uložená), prieskumné a protitankové obrnené vozidlá BRDM-1/2/3 (asi 60 kusov), bojové vozidlá pechoty BMP-1 (asi 100 kusov) a pravdepodobne aj BMP-3, ďalej BMP-23 v rôznych verziách (približne 140 kusov) a BMP-30, kolesové obrnené transportéry BTR-60 (asi 200 kusov) a pásové obrnené transportéry MT-LB (viac ako 900 ks).

Delostrelecké jednotky sú vyzbrojené približne 200 kusmi raketometov BM-21, samohybnými kanónovými húfnicami 2S1 Gvozdika kalibru 122 mm (vyše 300 kusov), ťahanými kanónovými húfnicami D-20 kalibru 152 mm (200 kusov), samohybnými mínometmi kalibru 2S12 120 mm (asi 300 ks), protiletadlovými a protitankovými kanónmi rôznych kalibrov.

Vo výzbroji pozemných síl sú zaradené protitankové raketové komplety 9K11 Maljutka, 9K111 Fagot, 9K113 Konkurs a 9K115

Raketonosný rýchly čln
Grum triedy Burja (Osa II)

Bojové vozidlá BMP-1
bulharských pozemných síl

Metis. Na protivzdušnú obranu slúžia riadené strely kompletov 2K12 Kub, 9K31 Strela-1, 9K-35 Strela-10 a prenosné protiletadlové raketové komplety 9K32 Strela-2, 9K34 Strela-3 a 9K310 Igla-1.

Vzdušné sily

Reformný a redukčný proces zasiahol hlboko aj vzdušné sily, ktoré sa delia na aktívne a záložné. Aktívne sily pozostávajú z pohotovostných (ich súčasťou sú sily rýchlej reakcie) a hlavných obranných síl. Záložné sily sa rozvíjajú v čase vojny a ich úlohou je podporiť a posilniť hlavné obranné sily.

Veliteľstvo vzdušných síl je dislokované v Sofii a podlieha mu zbor protivzdušnej obrany, zbor taktického letectva a podporné a zabezpečovacie zložky.

Veliteľstvu protivzdušnej obrany (Sofia) je podriadená základňa stíhacieho letectva Graf Ignatievo, kde je umiestnená jedna letka s 19 strojmi MiG-21bis a jedna letka s 21 lietadlami MiG-29 (17 jednomiestnych a štyri dvojmiestne verzie UB). Veliteľstvu PVO podliehajú aj tri protiletadlové raketové brigády (Sofia, Plovdiv a Burgas), ktoré majú vo výzbroji systémy S-125 Neva a pravdepodobne aj S-300PMU. Rádiolokačnú kontrolu vzdušného priestoru zabezpečujú rádiolokátory P-14, P-18 a P-37.

Veliteľstvo taktického letectva je umiestnené v Plovdive a podliehajú mu úderné, vrtuľníkové a transportné zložky. Na základni úderného letectva Bezmer/Jambol sú dislokované úderné stroje Su-25K/UBK (30/4) a Su-22M-4/UM-3K (15/2). Lietadlá Su-22M-4

plnia okrem úderných aj prieskumné úlohy.

Dopravná letecká základňa (medzinárodné letisko Sofia) zabezpečuje vzdušný transport pre celé ozbrojené sily. Vybavená je transportnými lietadlami An-26 (5 kusov), An-30 (1), L-410UVP-E (6) a An-2 (2).

Vrtuľníkové letectvo je sústredené na vrtuľníkovej základni Krumovo. Má jednu letku bojových vrtuľníkov Mi-24D/V (17/5), jednu dopravnú vrtuľníkovú letku so strojmi Mi-8, Mi-17, Mi-17PP a Mi-17PS (21 vrtuľníkov), výcvikový roj so šiestimi vrtuľníkmi Bell 206B Jet Ranger III a roj na prepravu VIP s vrtuľníkmi Bell 430.

Dve letky spolu s asi 20 lietadlami L-39ZA, ktoré slúžia na výcvik, sú sústredené na základni Kamenec.

Námorné sily

Cieľom reformy námorných síl je vytvoriť menšie, ale efektívnejšie a modernejšie vojnové námorníctvo. V roku 2004 sa má personál námorných síl zredukovať na približne 4 800 osôb. Štruktúra námorných síl zahŕňa hlavný štáb s priamo podriadenými zložkami, dve námorné veliteľstvá a brigádu ľahkých síl (námorná pechota).

Na námornej základni Varna je umiestnené veliteľstvo severného námorného okruhu a námorná letecká základňa. Podriadené operačné a logistické jednotky sú

sústredené v prístavoch Varna a Balčík.

Námorná základňa Burgas je súčasne veliteľstvom južného námorného okruhu. Podriadené jednotky má dislokované v prístavoch Atija a Sozopol.

Čiernomorská flotila námorných síl má vo výzbroji jednu ľahkú hliadkovú fregatu Smeli (trieda Koni, typ 1159), jednu ponorku Slava (trieda Romeo, pravdepodobne nie je v plnohodnotnom operačnom stave), rýchly raketový čln Mulnija (trieda Taran-tul, typ 1241.1M), štyri hliadkové plavidlá triedy Letiašči (trieda Poti, ďalšie plavidlá Bditelny, Bezstrašny a Chrabry), hliadkové lode Rešitelny a Bodry (trieda Pauk I), rýchle raketové člny triedy Burja (trieda Osa II, typ 205 – ďalšie plavidlá Uragon, Grum, Svetavica a Smerč), tri (v zálohe) mínonosky triedy Vydra (typ 106K), štyri mínolovky triedy Briz (trieda Soňa, typ 1265, ďalšie plavidlá Škval, Pribov a Štorm), štyri pobrežné mínolovky triedy Iskar (trieda Váňa, typ 257D, ostatné plavidlá Zibar, Dobrotiči a Jevstati) a viacero zásobovacích, pomocných a podporných plavidiel.

Rýchlymi člnmi (ex-sovietskymi) triedy Šeršen a Žuk je vybavená pohraničná stráž.

Pobrežné delostrelectvo má ťahané kanóny kalibru 130 mm a 100 mm, ako aj pobrežné verzie protiletadlových riadených striel 4K87, 4K95 a 4K40.

Letecká zložka námorných síl pozostáva z deviatich hliadkových a protiponorkových vrtuľníkov Mi-14 so základňou vo Varne.

Andrej GÁFRIK

Inštitút bezpečnostných
a obranných štúdií MO SR

Foto MO Bulharskej republiky

Bulharsko	
Rozloha	110 910 km ²
Počet obyvateľov	7,5 mil.
Hustota obyvateľov na km ²	72
Dĺžka pobrežia	378 km
HDP (2003)	20 miliárd USD
Obranný rozpočet (2003)	356 mil. USD

KRÁTKO

Americká spoločnosť Northrop Grumman začala kompletovať prvé lietadlo EA-18G pre americké vojenské námorníctvo. Stroj EA-18G je špecializovaným lietadlom na rádioelektronický boj na báze stíhacieho bombardéra F/A-18E/F Super Hornet. V službe nahradí zastaralé lietadlá radu EA-6B Prowler.

...

Krídlo „neviditeľných“ útočných lietadiel F-117A bolo v stredu 30. júna 2004 redislokované na teritórium Južnej Kórey a ihneď nasledujúci deň sa stroje a ich posádky zúčastnili na plánovanom cvičení. Približne 12 až 24 lietadiel F-117A a 200-členný personál bude dislokovaný na obdobie troch až štyroch mesiacov na leteckej základni Gunsan približne 200 km južne od hlavného mesta Soul.

...

Talianske ozbrojené sily zatiaľ stále neprijali definitívne rozhodnutie o zakúpení hliadkovacích a protiponorkových lietadiel Boeing MMA (Multi Mission Aircraft). Taliansku, ktoré stále zvažuje ako čo najlepšie uspokojiť svoje požiadavky, ponúka Boeing predaj flotily 12 lietadiel MMA.

...

Predstavitelia indickej firmy Hindustan Aeronautics Limited (HAL) a velenia indického vojenského námorníctva podpísali dohodu o oprave a priebežnej údržbe transmisí pre námorné dopravné vrtuľníky Sea King indického vojenského námorníctva. Hodnota kontraktu, ktorý predĺži prevádzkyschopnosť flotily indických vrtuľníkov Sea King je približne 716,8 milióna indických rupií.

...

Európske spoločenstvo a Spojené štáty americké sa dohodli na formáte súčasného používania družicových navigačných systémov Galileo a GPS. Dokument podpísal viceprezident komisie EÚ Loyola de Palacio a minister zahraničných vecí USA Colin Powell na konci diplomatickej schôdze v Írsku 26. júna 2004.

...

Švédka firma Bofors Defence a francúzsky výrobca Giat Industries skončili spoločný vývoj inteligentnej submunície tretej generácie Bonus Mk II, ktorý začali v roku 2000. Nový variant už zavedenej zbrane kombinuje pôvodný infračervený snímač s laserovým senzorom, ktorý slúži na analyzovanie tvaru cieľového objektu.

...

Britské kráľovské vzdušné sily RAF po prvý raz uskutočnili cvičenie so svojimi novými bojovými lietadlami Typhoon mimo európskeho územia. Dva stroje vzlietli z leteckej základne RAF Warton, aby preleteli 14 815 km do Singapuru. Tu sa počas dvoch týždňov zúčastnili na poslednej fáze výberového konania singapurského letectva na nové bojové lietadlo.

Miniaturný prieskumník

Americká spoločnosť Honeywell, známa výrobou moderných navigačných a polohovacích systémov, sa zúčastňuje na vývoji nového miniaturného prieskumného lietajúceho prostriedku bez pilota označovaného MAV (Micro Air Vehicle). Koncept prostriedku MAV firmy Honeywell predstavuje pohonnú jednotku s prstencovým krídlom a dvojicou valcových puzdier pre užitočný

náklad, napríklad videokamery a podobne. Prostriedok štartuje aj pristáva kolmo. Celý systém MAV tvorí pozemná riadiaca stanica a dva lietajúce prostriedky. Systém sa prenáša v špeciálnom batohu, ktorého hmotnosť nepresahuje 13,6 kg. Prvých päť systémov MAV skúšobnej predserie budú na konci tohto roku skúšať vojaci 25. pechotnej divízie US Army.

Ďalšie CV9030 do Fínska

Velenie fínskych obranných síl objednalo od fínsko-švédskeho výrobcu Patria Hägglunds ďalších 45 bojových vozidiel pechoty CV9030. Hodnota kontraktu dosahuje približne 120 miliónov eur. Výrobca dodá zákazníkovi vozidlá v rokoch 2006 a 2007. Velenie fínskych obranných síl sa rozhodlo vyzbrojiť fínske pozemné sily novým typom bojového vozidla pechoty CV9030 FIN na konci roku 2000. Prvá objednávka znela na 57 vozidiel, z ktorých bolo 28 kusov už dodaných. Vozidlá radu CV90 si v počte takmer tisíc kusov zatiaľ objednala Švédsko, Nórsko a Švajčiarsko.

Sériový Mungo

Výbor pre rozpočet a obranu nemeckého Bundestagu schválil 30. júna 2004 niekoľko obranných akvizíčných projektov, medzi ktorými je aj úvodná výrobná séria 388 opancierovaných vozidiel Mungo v hodnote 66 miliónov eur. Vozidlá budú slúžiť na prepravu divízií pre špeciálne operácie. Vozidlo Mungo má zlepšenú

ochranu proti mŕtvam a bombám. Jeho prepravná kapacita je 2+8 výsadkárov aj s výstrojom a výzbrojou. Vozidlo spolu s operačnou výsadkovou skupinou možno prepraviť lietadlami C-160 Transall aj vrtuľníkmi CH-53G. Hlavný kontraktor programu je firma Krauss-Maffei Wegmann z Mníchova so subkontraktorm, firmou Multicar Spezialfahrzeuge GmbH zo sídlom vo Waltershausene, ktorá dodá podvozky.

Hermes 450 stráži hranicu

Americký úrad pre domácu bezpečnosť a colná a pohraničná ochrana začali v rámci projektu iniciatívy na ochranu hraníc Arizony ABCI (Arizona Border Control Initiative) monitorovať južnú hranicu štátu Arizona s pomocou dvoch bezpilotných prieskumných prostriedkov izraelskej výroby Hermes 450. Prieskumnú činnosť realizuje firma EFW, ktorá je dcérskou spoločnosťou izraelského výrobcu prostriedkov bez pilota na palube a iných obranných technológií firmy Elbit Systems. Hlavným cieľom iniciatívy ABCI je zlepšenie ochrany štátnej hranice s Mexikom s cieľom zabrániť hlavne ilegálnej imigrácii a pašovaniu drog.

Riadená raketa FZ/TDA

Belgická firma FZ (Forges de Zeebrugge), ktorá je dcérskou spoločnosťou francúzskej skupiny TDA, predstavila na výstave Eurosatory 2004 modelovú

podobu svojho konceptu lacnej leteckej riadenej strely. Nová letecká zbraň vznikne modifikovaním pôvodne neriadenej leteckej raketovej strely kalibru 68 mm pridaním modulu so snímačom poloaktívneho laserového navádzania a štvoricou riadiacich plôch. Riadená strela je dlhšia ako pôvodná neriadená raketa. Raketový motor s ôsmimi roztváranými stabilizátormi je bezo zmeny prevzatý z pôvodnej neriadenej rakety.

Kĺzavý delostrelecký projektíl

Švédská firma Bofors Defence na výstave technológií a výzbroje pre pozemné sily a protivzdušnú obranu Eurosatory 2004 v Paríži po prvý raz verejne predstavila modelovú podobu svojho nového konceptu delostreleckej munície kalibru 155 mm s ultraďalekým dostrelom. Model projektílu je vybavený pomerne rozmerným krídlom a štvoricou stabilizačných a riadiacich plôch. Veľký dostrel dosiahne projektíl kĺzavým letom s presnou navigáciou - do jeho vybavenia bude patriť inerciálna navigačná jednotka kombinovaná s prijímačom systému družicovej navigácie GPS. Projektíl má slúžiť na dopravu inteligentnej submunície typu Bonus alebo podobnej do záujmového priestoru. Podľa slov predstaviteľov švédskej spoločnosti dostrel základného modelu je viac ako 100 km.

Text a foto Miroslav GYŮRÖSI

KRÁTKO

Americká spoločnosť United Defense Industries získala od tankového a automobilového centra výskumu, vývoja a konštrukcie amerických pozemných síl TARDEC modifikáciu kontraktu v hodnote 6,2 milióna amerických dolárov na výrobu demonštrátora modernej integrovanej technológie na zvýšenie odolnosti v boji ISATD (Integrated Survivability Advanced Technology Demonstrator). Ide o pokračovanie programu demonštrátora bojového vozidla s kompozitovým pancierom. Práca sa skončí v decembri 2005.

• • •

Pre program modernizácie ťažkých transportných vrtuľníkov CH-47F Chinook amerických pozemných síl použijú digitálny riadiaci systém CsLEOS vyvinutý spoločnosťou BAE Systems Aerospace Controls. Americký výrobca Boeing zmodernizuje 300 strojov CH-47 na štandard verzie F na základe kontraktu s velením US Army.

• • •

Americké spoločnosti Northrop Grumman a Lockheed Martin získali kontrakt na systémový vývoj a demonštrovanie protiraketového výstražného systému novej generácie NexGenMWS (Next Generation Missile Warning System). Nový systém má v prvom rade slúžiť na zvýšenie bezpečnosti a bojovej odolnosti veľkých dopravných lietadiel. Kontrakt je naplánovaný do decembra 2006.

• • •

Austrália a Spojené štáty americké plánujú podpísať memorandum o porozumení týkajúce sa spolupráce v oblasti protiraketovej obrany. Memorandum zlegalizuje dlhodobé záväzky Austrálie v programe protiraketovej obrany Spojených štátov amerických.

• • •

USAF úspešne vypustila zo stanice vzdušných síl Cape Canaveral na obežnú dráhu najnovšiu družicu navigačného systému GPS označenú IIR-12. V celkovom poradí išlo o 11. štart modernizovanej družice GPS IIR postavenej spoločnosťou Lockheed Martin. V súčasnosti je na obežnej dráhe okolo Zeme spolu 29 družíc systému GPS.

• • •

Divízia Elop Electro-Optics Industries izraelskej spoločnosti Elbit Systems získala od izraelského ministerstva pre vedu a technológiu a izraelskej kozmickej agentúry kontrakt na dodávku ultrafialovej kamery Tauvex II (Tel Aviv University Ultra-Violet Explorer), ktorá ma byť inštalovaná na umelú družicu.

• • •

Francúzske vojenské námorníctvo oznámilo 25. júna 2004 na námornej leteckej základni Landivisau zaradenie nadzvukových bojových lietadiel Rafale v štandarde F1 do operačnej služby. Desať lietadiel Rafale F1 zaradených do letky 12F bude slúžiť v rámci protivzdušnej obrany z paluby lietadlovej lode Charles de Gaulle.

NLOS-LS

Raketový systém na ostreľovanie pozemných cieľov

Vývoj delostreleckých systémov blízkej budúcnosti nezahŕňa len hlavné a raketometné zbrane, ale aj nové, často exotické, koncepty nasadenia bojových prostriedkov proti systémom protivníka. Prioritným trendom je vysoká inteligencia zbraní, ich veľká mobilita a autonómnosť nasadenia.

Jedným z 19 nových kľúčových programov amerických pozemných síl pre bojové sily budúcnosti FCS (Future Combat Systems) je program odpaľovacieho systému bez priamej viditeľnosti NLOS-LS (Non Line of Sight - Launch System). Meno celého programu sa zmenilo z pôvodného označenia NetFires na NLOS-LS po tom, čo sa začala fáza systémového vývoja a demonštrovania SDD (System Development & Demonstration) a prechode zodpovednosti za vývoj programu z obrannej agentúry pre pokročilé vývojové projekty DARPA (Defense

Advanced Research Projects Agency) na pozemné sily Spojených štátov amerických. Kontrakt na vývojovú fázu SDD získala spoločnosť s ručením obmedzeným NetFires LLC (Limited Liability Corporation) 19. marca 2004. Táto fáza vývoja programu je naplánovaná na obdobie šiestich rokov a krytá rozpočtom 1,1 miliardy amerických dolárov. Spoločnosť NetFires LLC vytvorili rovnakým dielom spoločnosti Lockheed Martin a Raytheon. Financie sa rozdelia medzi subkontraktov, ktorými sú Lockheed Martin Missiles & Fire Control so sídlom v Dallase v štáte

Detailný pohľad na riadenú streľu PAM

Texas a Raytheon Missile Systems so sídlom v Tucsoe v Arizone. V rámci fázy SDD programu NLOS-LS sa vyvíjajú tri jeho základné komponenty – „túlavá“ útočná riadená strela LAM, presná útočná riadená strela PAM a kontajnerová odpaľovacia jednotka CLU.

Nové riadené strely

„Túlavú“ útočnú riadenú streľu LAM (Loitering Attack Missile) konštruuje firma Lockheed Martin.

Kontajnerová jednotka CLU s riadenými strelami PAM a LAM. V pravom prednom rohu je blok spojenia a riadenia CCS

Riadená strela LAM
s dobre viditeľným
krídlom a rozmiestnením
chvostových plôch

Termín „túlavá strela“ najvýstižnejšie vyjadruje filozofiu nasadenia tejto riadenej strely v boji. Štartuje pomocou raketového motora kolmo z kontajnerovej odpaľovacej jednotky CLU, potom roztvorí rovné jednoduché krídlo a aktivuje malý prúdový motor a laserový lokačný snímač LADAR a autonómne križuje vo vzduchu až 30 minút vo vzdialenosti až 70 km. Strela pomocou snímača LADAR autonómne vyhľadáva a identifikuje ciele a následne ich likviduje bojovou časťou, ktorú má na palube. Strela LAM využíva technológie snímača a bojovej časti, ktoré boli demonštrované v programe LOCAAS. Jej súčasný koncept, to je 1,5 m dlhá strela s hmotnosťou necelých 54 kg. V konštrukcii strely je vpredu umiestnená navádzacia hlavica so snímačom LADAR, za ňou je blok elektroniky navádzacej hlavice a riadenej strely, blok inerciálneho navigačného systému

Detailný pohľad na priezor laserového
lokátora riadenej strely LAM

kombinovaného s prijímačom systému družicovej navigácie GPS, bojová časť, sieťová rádiostanica (Network Radio), palivová nádrž, batérie, prúdový motor a riadiace plochy s aktuátormi. Vzadu je štartovací raketový motor.

Lacnejšou alternatívou na ničenie bodových cieľov bude presná útočná riadená strela PAM (Precision Attack Missile), ktorú vyvíja spoločnosť RAYTHEON. Kaliber strely PAM je 117 mm a jej hmotnosť je 53 kg. V konštrukcii strely je použitý rake-

tový motor s meniteľnou hodnotou ťahu spaľujúci tuhé pohonné hmoty. Dolet riadenej strely PAM je 40 až 60 km s autonómnym navedením na cieľ. Technologický demonstrátor riadenej strely PAM uskutočnil už tri úspešné skúšky. V strele je použitý nechladený pasívny infračervený snímač navádzacej hlavice, ktorý už prešiel úvodnou etapou skúšok. Navádzacia hlavica má dva módy navedenia – pasívny infračervený a poloaktívny laserový. Presnosť navedenia strely do priestoru použitia s pomocou inerciálneho navigačného systému spolupracujúceho s družicovým navigačným systémom GPS je 5 metrov. Presnosť zásahu cieľa v pasívnom móde navedenia je 0,5 metra a v poloaktívnom móde navedenia 0,25 metra. Konštrukčne je vpredu umiestnená navádzacia hlavica s blokom jej elektroniky, za ňou je kumulatívna bojová časť, batérie, sieťová rádiostanica (Network Radio), blok elektroniky riadenej strely a raketový motor. Strela má štyri nosné plochy v strede dĺžky tela a štyri riadiace plochy v chvostovej časti okolo dýzy raketového motora.

Unifikovaný odpaľovací kontajner

Kontajnerovú odpaľovaciu jednotku CLU tvorí paletová základňa, blok spojenia a riadenia CCS (Communication & Computer Unit) s teleskopickou anténou a 15 kontajnerov s riadenými strelami LAM/PAM – pomer jednotlivých typov striel je variabilný. Blok CCS má vonkajšie rozmery skoro identické (je o máľčko vyšší) ako prepravno-odpaľovacie kontajnery riadených striel LAM/PAM. Kontajnery sú na paletovej základni zoradené po štyri kusy v štyroch radoch (4 x 4). Jedna kontajnerová

odpaľovacia jednotka CLU zaberá celkovú plochu 114,3 cm x 114,3 cm. Pôdorysný rozmer bloku spojenia a riadenia CCS je 26,25 cm x 26,25 cm. Hrúbka stien balistickej ochrany kontajnerovej odpaľovacej jednotky CLU je 3,81 cm. Výška kontajnerovej odpaľovacej jednotky CLU je 175,26 cm – z toho riadiaci a palebný blok má výšku 162,56 cm a paletová základňa 12,7 cm. Hmotnosť celej kontajnerovej odpaľovacej jednotky CLU s riadenými strelami je 1 320,25 kg. Hmotnosť jedného prepravno-odpaľovacieho kontajnera s riadenou strelou LAM/PAM je približne 73,775 kg ($x 15 = 1 106,625$ kg). Hmotnosť paletovej základne je 72,64 kg. Celková hmotnosť všetkých štyroch stien balistickej ochrany je 67,192 kg. Hmotnosť bloku

Kontajnerová jednotka
CLU s dobre viditeľnými
stenami balistickej ochrany

spojenia a riadenia CCS je 73,775 kg. Tento koncept kontajnerovej odpaľovacej jednotky CLU predstavuje podobu vývoja ešte pred fázou SDD. Je veľmi pravdepodobné, že postupne sa budú niektoré detaily podľa chodu prác v jej konštrukcii meniť. Manipuláciu a usadenie bloku riadenia a spojenia CCS a jednotlivých prepravno-odpaľovacích kontajnerov zvládne dvojica vojakov. Kompletná kontajnerová odpaľovacia jednotka CLU môže byť prepravovaná ľahkým automobilom kategórie HMMWV (1 x CLU), vo viacerých kusoch strednými alebo ťažkými nákladnými automobilmi (FMTV – 3x CLU, HEMTT – 3 x CLU), prípadne v podvese pod transportnými vrtuľníkmi.

Text a foto Miroslav GYŮRÖSI

Zuzana XA-1

V zadnej časti podvozku
je umiestnený nový
motor MAN D 2876 LF 02

Na výstave obranných technológií a výzbroje IDEE 2004 v Trenčíne mala svoju svetovú premiéru modernizovaná samohybná kanónová húfnica Zuzana XA-1.

Prototyp nového zbraňového systému vyvinuli v akciovej spoločnosti Konštrukta-Defence v Trenčíne a vyrobili ho strojárí akciovej spoločnosti ZTS – Špeciál so sídlom v Dubnici nad Váhom. Samohybná kanónová húfnica Zuzana XA-1 ideovo vychádza z delostreleckých systémov ShKH vz. 77 Dana kalibru 152 mm a ShKH vz. 2000 Zuzana kalibru 155 mm, ktoré už roky spoľahlivo slúžia v armádach viacerých krajín, vrátane členov NATO.

Nový samohybný hlavný delostrelecký

Kanón s dĺžkou 52 kalibrov
v maximálnom námere +70°

systém znova posúva latku kvality a výkonov vyššie. Medzi základné modernizačné kroky v porovnaní s húfnicou ShKH vz. 2000 Zuzana patrí použitie novej dlhšej hlavne kalibru 155 mm s dĺžkou 52 kalibrov (8 200 mm), inštalovanie kolísky so zväčšenou vodiacou základňou, použitie novej dlhšej veže s novými dopravníkmi pre 40 striel a 40 kusov nábojok. Nová veža je autonómna, je vybavená zdrojovou jednotkou na pohon agregátov a zariadením na automatické časovanie elektronických časovačov elektronických zapalovačov. Rozsah odmerov je 360°, pre streľbu $\pm 60^\circ$. Rozsah námerov je $-3^\circ 30'$ až $+70^\circ$. Posádka húfnice má štyroch členov, traja majú pracoviská v novej veži. Nový systém Zuzana XA-1 môže realizovať presnú priamu streľbu s pomocou zameriavača a laserového diaľkomera. V novej veži je aj palubný elektronický

systém riadenia streľby so schopnosťou čítania digitálnych máp. Zuzana XA-1 má zvýšenú kadenciu streľby pri automatickom nabíjaní až na 8 výstrelů v prvej minúte alebo 22 výstrelů za 3 minúty. Pri ručnom nabíjaní je kadencia dva výstrelů za minútu. Minimálny dostrel je 5,9 km a maximálny dostrel dosahuje 41,5 km.

Doplňkovou výzbrojou samohybné húfnice Zuzana XA-1 je jeden guľomet NSV kalibru 12,7 mm, dve útočné karabíny ako výzbroj obsluhy, štyri protitankové strely RPG-75, desať ručných granátů, odmorovacia súprava OS-3, maskovacia sieť a základné poľné vybavenie obsluhy. Celková dĺžka samohybné húfnice je

Detailný pohľad
na novú dlhšiu vežu

Dobre viditeľná jednomiestna
kabína vodiča novej samohybné
kanónovej húfnice

14,2 m, maximálna výška po vrch guľometu 3,52 m, maximálna šírka 3,02 m. Zbraňový systém s maximálnou hmotnosťou 34 200 kg dosahuje na vozovke rýchlosť 90 km/h a má dojazd 750 km.

Úplne nový je aj špeciálny podvozok, ktorý vznikol na základe podvozku Tatra 815 VP 31 29 275 8x8.1R v akciovej spoločnosti TANAX v Bánovciach nad Bebravou. Základnou odlišnosťou je šesťvalcová preplňovaná dieselová pohonná jednotka MAN D 2876 LF 02 umiestnená vzadu s objemom 12 816 cm³ a výkonom 338 kW pri 2 000 ot/min. Nová je aj prevodovka

Allison HD 4560 PR, spojka Allison TC-551 a jednomiestna kabína vodiča, ktorá predstavuje najviditeľnejšiu odlišnosť novej konštrukcie od predchádzajúcich. Podvozok má dĺžku 10,4 m, šírku 2,5 m, výšku aj s kabínou 2,05 m a svetlosť 0,4±0,15 m. Hmotnosť samotného podvozku je 17 000 kg.

Text a foto
Miroslav GYŮRÖSI

Pracoviisko veliteľa

Osudy cisárových dunajských lodí

Keď 6. novembra 1918 v budapešťskom prístave Óbuda stiahli z lodí c. a k. Dunajskej flotily rakúsko-uhorské vojnové vlajky, málokto predpokladal, aký dlhý a pestrý osud je ešte pred nimi a že väčšinu z nich ešte čaká účasť v ďalšej svetovej vojne. Koncom roka 1918 na podobné úvahy ale nebol čas. Z chaosu, ktorý zachvátil mocnárstvo, povstávali nové štáty, a tie sa usilovali získať pre seba z pozostalosti starej monarchie čo najviac.

Formálnu moc nad všetkými rakúsko-uhorskými vojnovými loďami mala maľ Národná spojenecká komisia pre rozdelenie plavidiel bývalého nepriateľa (NACDEV). Jej veliteľom pre Dunaj bol britský admirál Ernest Troubridge, ktorý si hlavný stan zriadil v Belehrade. Ihneď po uzavretí prímeria vyslal do Budapešti na prevzatie bývalých rakúsko-uhorských plavidiel vojenskú misiu pod velením námorného kapitána Haggarda. Dopĺňala ju skupina dunajských kapitánov a lodníkov, ktorí na Štedrý deň roku 1918 s pomocou remorkérov priviedli do Belehradu monitory *Sava*, *Bosna*, *Enns*, *Temes* a *Körös*, ako aj hliadkové lode *Barsch* a *Wels*.

Napriek tomu Maďarsko nezostalo úplne bez veľkých bojových lodí. (Týka sa to aj Maďarskej republiky rád vyhlásenej 21. marca 1919.) Do bojov proti československým légiám sa spolu s hliadkovou loďou *Fogas* zapojili aj monitory *Szamos*, *Leitha* (ako *Lajta*) a *Inn* (už pod novým menom *Újvidék*). Najmä monitory boli veľmi tvrdým protivníkom. Légie nedisponovali ťažkým delostrelectvom, ani vlastným loďstvom a ich poľné delostrelectvo nestačilo na tieto dobre opancierované plavidlá. Československé velenie sa preto pokúsilo problém riešiť nasadením pancierových vlakov, ktorých posádky sa skladali väčšinou z bývalých príslušníkov rakúsko-uhorskej Kriegsmarine. K priamemu stretnutiu medzi československými obrnenými vlakmi a maďarskými monitorami ale nedošlo.

Posádky lodí neprijali vyhlásenie bolševickej Maďarskej republiky rád jednoznačne. Po účasti na neúspešnom pokuse o protikomunistický puč posádky monitorov *Szamos* a *Lajta* priviedli 27. júna 1919 svoje lode spolu s hliadkovou loďou *Fogas* a tromi

inými plavidlami do prístavu Baja, kde sa vzdali dohodovým mocnostiam. Podľa dobových svedectiev boli lode a ich posádky vo veľmi zúboženom stave. Naproti tomu posádka monitoru *Újvidék* sa k revolúcii pripojila a loď počas svojho pôsobenia pod červenou vlajkou niesla meno *Karl Marx*. Definitívny koniec bojom na Dunaji urobil až postup československých légií, a najmä ofenzíva rumunskej armády zavŕšená dobytím Budapešti 1. augusta 1919.

Po potlačení revolúcie boli staré monitory *Lajta*, *Maros* a *Szamos* až do roku 1921 internované vo Viedni. Bojová hodnota týchto lodí bola už len symbolická a podľa nariadenia NACDEV mali byť odzbrojené. Staručký monitor *Maros* rozobrali v lodeničiach Korneuburg. *Lajtu* a *Szamos* odovzdali Maďarsku výhradne na civilné použitie. Trup monitora *Lajta* prestavali na plávajúci bager. Skupina nadšencov ho začiatkom 90. rokov zachránila pred zošrotovaním a príležitostne ho vystavujú v Budapešti.

Monitory bývalej c. a k. Dunajskej flotily sa po rozpade Rakúsko-Uhorska stali predmetom intenzívneho záujmu Rumunska a Kráľovstva Srbov, Chorvátov a Slovincov (tiež Kráľovstvo SHS – od roku 1929 Juho-slávia). Československo prejavilo o podiel na rakúsko-uhorskom riečnom loďstve len vlažný záujem a pod vplyvom Francúzska, ktoré na Dunaji sledovalo vlastné mocenské záujmy, naň postupne úplne rezignovalo.

Víťazi sa delia

Juhoslávii pripadli z rakúsko-uhorského dedičstva monitory *Bodrog*, *Bosna*, *Enns* a *Körös*. Pod juhoslovanskou vlajkou niesli

mená *Sava*, *Vardar*, *Drava* a *Morava*. *Vardar* a *Drava* sa 22. marca 1919 zúčastnili evakuácie vojenských misií Dohody z revolučnej Budapešti. Až do druhej svetovej vojny vykonávali prevažne hliadkovú a výcvikovú činnosť na Sáve a Dunaji. Tam ich v apríli 1941 zastihol nemecký útok. Prevaha Luftwaffe bola drvivá a nemecké bombardéry v priebehu niekoľkých hodín poslali na dno všetky väčšie lode juhoslovanského riečného loďstva.

Porážkou juhoslovanskej armády sa ale boje neskončili a v pomerne krátkom čase vzniklo niekoľko centier aktívneho odporu. Najväčšie nebezpečenstvo pre nemeckú armádu i pre Nezávislý štát Chorvátsko predstavovala partizánska armáda Josipa Broza Tita formujúca sa v centrálnej Bosne. V polovici roka 1942 už boli Titovi partizáni dostatočne silní na to, aby sa usilovali o prenesenie bojov aj do Slavónska. Na to však bolo potrebné vynútiť si prechod cez rieku Sávu. Veliteľ nemeckej misie v Záhrebe generál Edmund Glais von Horstenau reagoval na túto hrozbu predložením návrhu postaviť chorvátsku riečnu flotilu so silou 10 až 12 jednotiek. Jej úlohou malo byť uzavretie Sávy a podpora pozemných protipartizánskych jednotiek. Na tento účel boli opätovne vyzdvihnuté a uvedené do bojaschopného stavu aj monitory *Sava* a *Morava*, druhý z nich pod menom *Bosna*. Oba monitory spolu s ďalšími chorvátskymi loďami operovali na Sáve a čiastočne aj na Dunaji až do júna 1944, keď *Bosna* pri meste Bosanski Novi Grad narazila na mínu a potopila sa. O tri mesiace neskôr vlastná posádka potopila pri meste Slavonski Brod aj monitor *Sava* a prešla k partizánom.

Monitory *Inn*, *Sava* a *Temes* sa v roku 1920 stali s novými názvami *Bessarabia*, *Bucovina* a *Ardeal* vítanou posilou rumunského dunajského loďstva. *Temes* ešte predtým, ako bol postúpený rumunskému loďstvu, plával od decembra 1918 do apríla 1920 ako *Drina* pod vlajkou Kráľovstva SHS spolu so štyrmi

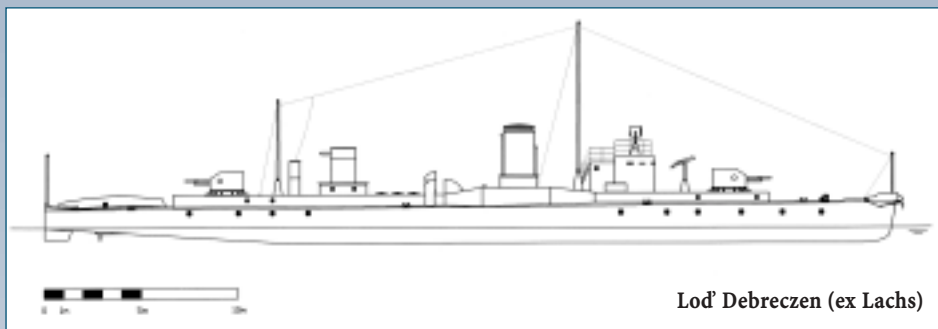

Rekonštrukcia vzhľadu lode Győr (ex Compo) v roku 1944

pôvodnými monitormi triedy *Ion Bratianu* a *Alexandru Lahovari* postavenými v rokoch 1907 až 1908 v rakúskom Terste podľa projektu, ktorý vychádzal z monitorov triedy *Temes*. Rumunsko tak v medzivojnovom období disponovalo najsilnejším loďstvom na Dunaji. *Ardeal* prešiel v rokoch 1937 až 1938 modernizáciou. Počas nej dostal tri výkonné delá Škoda kalibru 120mm/L50 inštalované opäť v jednohlavňových vežiach. Na kormu umiestnili protiletadlový kanón kalibru 20 mm.

Keď sa rumunská vláda maršála Antonescu rozhodla pripojiť na strane Veľkomeckej ríše k plánu Barbarossa, do bojových akcií proti Sovietskemu zväzu sa v zostave Dunajskej divízie zapojili aj monitory. V skorých ranných hodinách 22. júna 1941 ostreľovali prístav Izmail a v nasledujúcich dňoch a týždňoch podporovali paľbou svojich diel nástup nemeckej skupiny armád Süd. Rýchlym postupom nemeckých vojsk do vnútrozemia ZSSR sa front od Dunaja vzdialil a po evakuácii sovietskej dunajskej flotily do Odessy (začala sa už 19. júla) boje na Dunaji postupne utíchli.

Bessarabia prešla v rokoch 1942 až 1943 zásadnou modernizáciou. Spočívala vo výmene pôvodnej veže za novú, v ktorej boli umiestnené dva kanóny Škoda model 38 kalibru 120 mm/L50 s účinným dostreloom 19 km a schopné paľby aj proti vzdušným cieľom. Taká istá veža bola umiestnená aj na korme, z ktorej už predtým odstránili húfnice. Na strechu veliteľskej veže umiestnili protiletadlový kanón kalibru 76 mm/L50 a na strechu nadstavby dve rýchlopalné delá kalibru 37 mm. Výzbroj dopĺňali dva páry guľometov na protiletadlových trojnožkách. Monitor *Bessarabia* sa tak stal najmodernejšou a najsilnejšou loďou na Dunaji. Pôvodná veža s delami kalibru 120 mm/L45 sa uplatnila na monitore *Bucovina*, kde nahradila húfnice demontované z kormy.

Lod' Debreczen (ex Lachs)

Relatívny pokoj na Dunaji netrval dlho. K ďalšej dramatickej zmene v už aj tak pestrom živote spomínaných lodí došlo koncom augusta 1944, keď nová antifašistická vláda dala svoje ozbrojené sily k dispozícii sovietskemu veleniu. To sa týkalo aj lodí Dunajskej divízie rumunského kráľovského námorníctva. A tak bývalé rakúsko-uhorské monitory 29. augusta 1944 opäť menili vlajku aj mená – tentoraz na *Kerč*, *Izmail* a *Berdžansk*. S nimi prešli pod vlajku sovietskej dunajskej flotily ako *Azov* a *Mariupol'*. Rovnaký bol aj osud veľkých riečnych mínonosiek – *OMm-35* a *OMm-36* – ktoré postavili lodenice Škodových závodov v Komárne pre československú armádu. V roku 1939 ako *FM1* a *FM2* pripadli Nemecku a to ich o rok neskôr predalo Rumunsku. Sovietsky zväz vrátil Rumunsku jeho monitory a ostatné lode až začiatkom 50. rokov. Monitory boli opätovne začlenené do rumunského riečného loďstva, ale používali ich už iba na výcvik a začiatkom 60. rokov skončili svoju púť v rumunských hutiach.

Porazení

Maďarsko a Rakúsko nesmeli po prvej svetovej vojne ako porazené štáty stavať nové bojové lode. Víťazné dohodové mocnosti im povolili vlastniť spolu osem väčších jednotiek, z toho šesť lodí s jednotkovým výtlakom do 140 ton a dve s výtlakom 60 ton, ktoré museli byť v zmysle versailleských mierových dohôd začlenené do zostavy riečnej polície, a nie armády. Oba štáty mali povolenú ešte desiatku policajných člnov. Celkový počet príslušníkov ich loďstiev

nesmel prevyšovať 100 dôstojníkov a 1 500 poddôstojníkov a radových lodníkov. Tieto obmedzenia presne zodpovedali počtu a parametrom hliadkových lodí – tzv. P-booten – bývalej c. a k. Dunajskej flotily. Predmetom delenia sa tak stali štyri lode triedy *Wels* (*Wels*, *Barsch*, *Compo* a *Viza*), dve na poslednú chvíľu dokončené modifikované lode tej istej triedy *Stör (II)* a *Lachs (II)*, ako aj dve menšie jednotky *Fogas* a *Csuka*. Maďarsko a Rakúsko si v rokoch 1920 a 1921 pridelené lode rozdelili striktne na polovicu. Rakúsko dostalo lode *Barsch*, *Compo*, *Stör (II)* a *Fogas*. Maďarsku zase zostali lode *Wels*, *Viza*, *Lachs (II)* a *Csuka*, ktoré postupne premenovali na *Szeged*, *Kecskemét*, *Pozsony* a *Siófok*.

Pretože Rakúsko nedisponovalo potrebným technickým zázemím na udržiavanie takej flotily, technický stav jeho lodí sa prudko zhoršoval. Maďarsko malo na Dunaji oveľa väčšie ambície, ktoré vyplývali zo snahy revidovať povojnové usporiadanie v strednej Európe. Svoju úlohu tu zohrali aj ambície samotnej hlavy štátu – regenta, ktorým bol posledný veliteľ rakúsko-uhorskej Kriegsmarine admirál Miklós Horthy de Nagybánya. Lode opotrebované v bojoch nutne potrebovali opravy, a tak *Pozsony* a *Kecskemét* šli do lodeníc. Ako prvá sa do služby vrátila loď *Kecskemét*, ale stalo sa tak až roku 1923. Nasledujúci rok sa do aktívnej služby vrátila aj *Pozsony*, ale už pod menom *Debreczen*.

Dĺžku pobytu v lodenici ovplyvnili problémy, s ktorými sa konštruktéri stretli pri modernizácii lodí. Okrem nevyhnutnej generálnej opravy išlo totiž o posilnenie hlavnej výzbroje. Do každej z oboch veží bol umiestnený jeden moderný kanón Bofors kalibru 80 mm. Nové delá mali byť lafetované

tak, aby mohli viesť nielen nepriamu paľbu na kryté ciele, ale aj paľbu proti vzdušným cieľom. A práve tu konštruktéri narazili na problém. Pri plavbe plnou rýchlosťou sa pre silné vibrácie nemohla viesť efektívna paľba hornou skupinou uhlov námeru. Problém vyriešila až zmena konštrukcie veží a ich uloženia. Sekundárna výzbroj sa po modernizácii skladala z dvojhlaňového rýchlopalného dela kalibru 20 mm a štyroch guľometov. V priebehu vojny bol dvojkanón nahradený nemeckým protiletadlovým štvorkanónom kalibru 20 mm.

Unikátny pohonný systém pozostávajúci z dvoch kotlov Yarrow a parných turbín Curtiss-AEG, ktorý umožňoval lodiam tejto triedy dosahovať rýchlosť 37 km/h – neobvykle vysokú pre riečne lode tej doby – zostal zachovaný. Nezmenilo sa ani pancierovanie, to však bolo ich najväčšou slabinou. Boky trupov mali hrúbku 8 mm, paluba len 6 mm a delové veže rovnako ako velitelský mostík chránil 10-milimetrový pancier.

V októbri 1927 prebehla medzi Maďarskom a Rakúskom transakcia, po ktorej sa v rukách Maďarska ocitli – až na jednu – všetky bývalé rakúsko-uhorské hliadkové lode. Rakúsku zostala iba loď *Barsch*. Bola vo veľmi zlom stave, ale keďže Rakúsko predsa len nechcelo zostať úplne bez bojových plavidiel, dohodlo sa s Maďarskom na jej výmene za loď *Siófok*. Tá v službách rakúskej riečnej polície najskôr niesla lakonický názov *Patrouillenboot I* a od 30. októbra 1929 meno *Birago*. V roku 1934 sa loď zúčastnila na potlačení občianskych nepokojov, ktoré prepukli vo Viedni. Tri roky na to prešla obnovou, aby patrične reprezentovala Rakúsku republiku na slávnostnom odhalení pamätníka prvej svetovej vojny v Budapešti. Po anšluse Rakúska loď začlenili do nemeckej dunajskej flotily, ale začiatkom druhej svetovej vojny ju definitívne vyradili zo služby.

Maďari začali svoje novonadobudnuté lode ihneď modernizovať a premenovávať. Loď *Compo* sa od roku 1929 volala *Győr*, *Stör (II)* bol od roku 1930 *Sopron* a *Barsch* bol premenovaný na *Baja*. Najstaršiu loď *Fogas*, ktorá bola premenovaná na *Gödöllő*, previedli v roku 1935 do zálohy a zakonzervovali. V predvečer novej svetovej vojny tak Maďarsko disponovalo solídnu flotilou modernizovaných lodí doplnených o niekoľko nových jednotiek, ktoré boli postavené v 30. rokoch už bez ohľadu na ustanovenia versailleských dohôd.

Bývalý rakúsko-uhorský monitor
Bosna plával pod juhoslovanskou
vlajkou ako Vardar
Foto archív

V prípade juhoslovanských monitorov aj maďarských hliadkových lodí sa ukázalo, že plavidlá postavené podľa kritérií prvej svetovej vojny už nestačili na požiadavky modernej mechanizovanej, a najmä leteckej vojny. Pri hliadkových lodiach sa obzvlášť nepriaznivo prejavilo ich chabé pancierovanie. Maďarské velenie si zrejme slabiny svojich lodí uvedomovalo a pokiaľ to bolo možné, vyhýbalo sa ich nasadeniu v prvej línii. Ako prvý sa naplnil osud lode *Gödöllő*, ktorú reaktivovali od roku 1941. Pri jednom z náletov na Budapešť v roku 1944 sa po zásahu bombou potopila pri štvrti Újpest. *Debreczen* rozstrieľali 25. novembra 1944 sovietske protitankové delá pri jednom zo zúfalých protiútokov na pozície sovietskych vojsk na ostrove Csepel. Loď zachvátil požiar, stala sa neovládateľnou a prúd ju odniesol k budapeštianskemu predmestiu Tököl, kde klesla na dno. Ostatným lodiam sa podarilo z Budapešti uniknúť alebo ich včas odvelili. V máji 1945 však už nebolo kam ustúpiť. Loď *Győr* sa ešte zúčastnila obrany Viedne, ale potom už nasledovala len kapitulácia 8. mája vo Winsdorfe, kde sa jej posádka spolu s posádkou sesterskej lode *Sopron* vzdala americkej armáde. Posádka lode *Kecskemét* kapitulovala v Linzi a tento osud neminul ani lode *Szeged* a *Baja*.

Už odzbrojené maďarské lode prepustili z americkej internácie v roku 1949, resp. 1950. Pre časť z nich to bola posledná plavba. Ani tie, ktoré bezprostredne unikli rozbíratu a hutiam, sa už do vojenskej služby nevrátili. Lode *Baja* a *Sopron* – už pod inými menami – ešte istý čas po vojne využívali civilné lodné spoločnosti.

Epilóg

Jedinou z bývalých rakúsko-uhorských lodí, ktorá sa aj po druhej svetovej vojne vrátila do bojovej služby, bol juhoslovanský monitor *Sava*. Vzhľadom na dramaticky vyhrotené vzťahy so štátmi Varšavskej zmluvy bol maršal Tito nútený pripraviť na obranu svojho štátu všetku dostupnú výzbroj. Keďže monitor *Sava* potopila vlastná posádka, neutrpel vážnejšie poškodenia. Juhoslovanská armáda sa preto rozhodla vyzdvihnúť ho a uviesť do bojaschopného stavu. Monitor prešiel rekonštrukciou a jeho výzbroj po prestavbe pozostávala z dvoch diel kalibru 105 mm umiestnených v jednohlaňových vežiach, troch rýchlopalných diel kalibru 40 mm a šiestich rýchlopalných protiletadlových diel kalibru 20 mm. Tohto veterána definitívne vyradili zo zoznamu juhoslovanského vojnového loďstva až v roku 1962 po účtyhodných 58 rokoch služby.

Zdokonalenie spaľovacích motorov, nárast výkonnosti tankových kanónov a rozvoj úderného letectva počas druhej svetovej vojny spôsobil, že vládu nad Dunajom prevzali menšie, ale obratné a dobre pancierované delové člny poháňané dieselvými alebo benzínovými motormi a vybavené jednou alebo dvoma tankovými vežami, či dokonca raketometom.

Vyradením posledných bývalých rakúsko-uhorských lodí sa uzavreli dejiny cisárskej a kráľovskej Dunajskej flotily. O ich kvalitách svedčí i to, že všetky štáty, ktoré získali jej lode, ich bez váhania zaraďovali do svojich loďstiev častokrát popri oveľa mladších a modernejších lodiach.

Text a kresba Andrej ŽIAROVSKÝ

Osobný tajomník ministra vojny

Najvýznamnejším predstaviteľom slovenského turčianskeho zemianskeho rodu Polereckovcov, ktorý sa v 18. storočí zapísal do európskych vojenských dejín, bol Andrej Polerecký. Narodil sa 14. novembra 1700 v Banskej Bystrici. Už ako chlapec zdieľal osud exulanta, lebo jeho otec, kurucký major Matej Polerecký (OBRANA č. 10/2004), na príkaz kniežaťa Františka II. Rákociho opustil na sklonku posledného stavovského povstania Uhorsko a v Poľsku slúžil ako dôstojník v sprievode Rákociho manželky – hessenskej landgrófký Šarloty Amálie.

Zakrátko sa aj mladý Andrej stal pážatom a dvoranom Šarloty Amálie. Keď sa Rákociho manželka v roku 1719 presťahovala do Francúzska, sprevádzal ju aj mladý Polerecký. Po troch rokoch však landgrófká zomrela a 22-ročný Polerecký sa musel obhliadnuť po inom povolaní. Vyhľadal a osobne navštívil francúzskeho plukovníka Ladislava Berčénioho (OBRANA č. 2/2004), ktorý ho 9. mája 1722 prijal do svojho husárskeho pluku v hodnosti poručíka.

V bojovom nasadení

V alsaskom mestečku Haguenau, ktoré bolo sídlom Berčénioho pluku, Andrej Polerecký plnil až do roku 1733 najmä úlohy súvisiace s mierovým posádkovým vojenským životom. Po vypuknutí vojny o tzv. poľské dedičstvo pluk nasadili proti habsburskej armáde v Porýní. Už v prvých bojoch sa Polerecký prejavil ako odvážny dôstojník, takže 5. októbra 1733 ho Berčéni povýšil na kapitána a ustanovil do funkcie veliteľa kompanie (stotiny). O poldruha roka neskôr po bojoch v Porýní, Flámsku a povodí Mohanu bol 5. mája 1735 povýšený na majora. V októbri 1736 hlavný inšpektor francúzskeho jazdectva v hlásení uviedol: „Major Andrej Polerecký je jedným z najobdivuhodnejších veliteľov stotín v pluku.“

Ďalšou príležitosťou na preukázanie vojenských a veliteľských schopností majora Polereckého sa stala vojna o tzv. rakúske dedičstvo (1741 – 1748). V roku 1742 sa vyznamenal pri dobýjaní Prahy, nasledujúci rok v bojoch pri Drážďanoch. Velenie francúzskej armády ho poverilo zorganizovať nový francúzsky husársky pluk, najmä z radov zbehnutých či zajatých uhorských husárov. Túto úlohu Polerecký rýchlo splnil, takže 24. decembra 1743 mu francúzsky kráľ udelil plukovnícky patent. Hneď nasledujúci rok plk. Pole-

recký na čele pluku, ktorý niesol jeho meno, bojoval v Porýní, v rokoch 1746 – 1747 zasa vo Flámsku a Nizozemsku, kde plnil najmä prieskumné a logistické úlohy. Dňa 1. 1. 1748 ho kráľ povýšil za brigádiera, čiže do prvej generálskej hodnosti.

V tzv. sedemročnej vojne (1756 – 1763) Polereckého pluk nasadili proti pruskej armáde vo Vestfálsku. Polerecký sa dostal do sporu so svojim nadriadeným, podmaršalom grófom Clermontom. Ten ho krivo obvinil z podvodov a intrigami na kráľovskom dvore dosiahol, že Polereckého pluk 5. mája 1758 rozpusťli a jeho mužstvo zadelili do husárskych plukov nesúcich Berčénioho a Turpínovo meno.

Oficiálnym dôvodom, či skôr zámkou, bolo aj to, že mnohí Polereckého husári uhorského pôvodu dezertovali do pruského husárskeho pluku, ktorému velil gerál-major Ján Teodor Rűsch, niekdajší habsburský podplukovník pochádzajúci zo Sedmohradska.

Zaujímavá satisfakcia

Polerecký podnikal všetko pre to, aby mu pluk vrátili, no márne. Na dvorské intrigy bola aj výdatná podpora maršala Berčénioho prikrátka. Istým zadosťučinením a faktickým uznaním vojenských schopností brigádiera Polereckého bolo, že v roku 1759 ho francúzsky minister vojny prijal za svojho osobného tajomníka. O rok na to ho zasa kráľ Ľudovít XV. vymenoval za vojenského guvernéra Molsheimu v Alsasku. V tejto dôležitej funkcii pôsobil až do roku 1773, keď abdikoval na vojenskú službu.

Brigadier Andrej Polerecký zomrel 9. októbra 1783 v Molsheime. Pokračovateľmi jeho vojenskej slávy sa stali jeho synovia: francúzsky generál František Andrej a francúzsky (neskôr americký) major Ján Ladislav.

PhDr. Vladimír SEGEŠ, PhD.

Vojenský historický ústav

Najvyššie francúzske vojenské vyznamenanie Rad sv. Ľudovíta udelili A. Polereckému roku 1737

Česť a dlhy

Vlastníctvo pluku, ktorý niesol meno majiteľa, sa považovalo za česť, ale aj napriek významnej spoločenskej prestíži bolo spojené s veľkými finančnými nákladmi. Najmä v mierových časoch, keď sa straty nedali nahradiť bohatou vojnovou korisťou, mnohí majitelia plukov upadali do dlhov. Bolo to aj v prípade všetkých vtedajších veliteľov husárskych plukov francúzskej armády. Ako vyplýva z hlásenia hlavného inšpektora francúzskeho husárskeho vojska, vtedy podmaršala Ladislava Berčénioho, v roku 1748 predstavovali Polereckého dlhy 23 746 livrov (čiže frankov). Nebol na tom najhoršie, lebo napríklad Turpin mal dlh 24 389, Beausobre 60-tisíc a Lynden dokonca viac než 80-tisíc livrov. Avšak ani Berčéni nebol na tom najlepšie, lebo – hoci to v hlásení neuviedol – on sám dlhoval husárom svojho pluku 60-tisíc livrov. Boli to obrovské sumy, najmä ak si uvedomíme, že ročný žold husárskeho poručíka bol 300 livrov, čo po odrátaní réžie predstavovalo 290 livrov a 12 centimov. Dôsledkom zadlženosti veliteľov plukov a nevyplácania žoldu boli množiace sa dezercie francúzskych husárov, ktorých verbovali najmä do novovznikajúcich pruských husárskych plukov. Početný stav 7 husárskych plukov francúzskej armády na konci roku 1749 klesol na rovných 2 981 mužov, z nich už iba 714 malo uhorský pôvod.

Ocenenie poradcu

Pri príležitosti ukončenia viac ako dvojročného pôsobenia vo funkcii zahraničného poradcu náčelníka Generálneho štábu OS SR minister obrany SR Juraj Liška vyznamenal 22. júna 2004 brigádneho generála Stephena Gledhilla Pamätnou medailou ministra obrany SR I. stupňa. Minister poďakoval pri tejto príležitosti S. Gledhillovi za jeho neoceniteľné rady pri realizácii reformy Ozbrojených síl SR. Brig. gen. Gledhill vyjadril ľútosť, že odchádza práve v čase aktualizácie Modelu 2010, ktorá je podľa neho dôkazom vyspelosti obranného plánovania rezortu Ministerstva obrany SR. Gledhill rovnako vyzdvihol aj odbornú vyspelosť pracovníkov Ministerstva obrany SR a Generálneho štábu OS SR v súvislosti s vytváraním koncepčných dokumentov, pri čom majú - na rozdiel od roku 2001 - zahraniční poradcovia náčelníka GŠ OS SR iba poradný hlas. Brig. gen. Gledhill vyslovil presvedčenie, že Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska bude na bilaterálnej úrovni spolupracovať so Slovenskou republikou na programoch v rámci nášho členstva v NATO a EÚ. Jeho naplnením bola aktívna pomoc pri tvorbe a realizácii reformných zmien, pri príprave strategických a koncepčných dokumentov rezortu Ministerstva obrany SR. Vo funkcii poradcu náčelníka GŠ OS SR pred Stephenom Gledhillom doteraz pracovali brigádny generál Witek Nowosielski a brigádny generál Janis Kazocins.

- r -

Voľné miesta

Vojenská zotavovňa Tatranské Zruby hľadá do trvalého pracovného pomeru zamestnancov na tieto voľné pracovné miesta:

- **referent pre verejné obstarávanie:** Kvalifikačné požiadavky: ÚSV s maturitou, odborná spôsobilosť na verejné obstarávanie podľa zákona č. 523/2003 o verejnom obstarávaní v znení neskorších predpisov, práca na PC (Word, Excel, internet).

- **vedúci rekreačno-rehabilitačného odboru:** Kvalifikačné požiadavky: VŠ, jazykové znalosti, práca na PC (Word, Excel, internet). Žiadosti s profesijným životopisom zasielajte do 15. 8. 2004 na adresu: Vojenská zotavovňa Tatranské Zruby, 062 01 Starý Smokovec.

Výmena bytu

Vymením 2+1 byt v Piešťanoch (BARMO) v pokojnom prostredí za podobný v Bratislave alebo v Pezinku, Senci a pod. Tel: 0903 741 387, 0903 741 386.

V piatok 18. júna 2004 sa uskutočnil pod záštitou veliteľa ľahkej brigády Topoľčany „Strelecký pohár veliteľa posádky Topoľčany 2004“ v streľbe z ručných zbraní. Pozvanie na toto športovo-spoločenské podujatie prijali predstavitelia štátnej správy na čele s prednostom obvodného úradu Topoľčany Ing. Ľubomírom Bošanským, miestnej samosprávy vedenej primátorom mesta Topoľčany Ing. Pavlom Segešom, ako aj zástupcovia podnikateľskej obce a organizácií topoľčianskeho regiónu.

V kategórii mužov v streľbe zo samopalu zvíťazil Dušan Belaň (Ranč pod Babicou) z Bojnovej, v streľbe z pištole Mgr. Michal Toman z Nitrianskej Blatnice. Celkovým víťazom v kategórii mužov sa stal podplukovník Krysztóf Banaszek. Aj zástupkyne nežného pohlavia dokázali svojimi výkonmi, že ich rozhodne netreba brať na ľahkú váhu. V kategórii žien v streľbe z pištole a zo samopalu zvíťazila Romana Bujňáková (VÚ Topoľčany) pred dr. Zitou Laukovou (Akadémie vzdelávania Topoľčany), Danielou Remiášovou (Slovenský rozhlas) a Ing. Katarínou Schuchmanovou (Obvodný úrad Topoľčany).

Putovný pohár z rúk zastupujúceho veliteľa ľahkej brigády Topoľčany podplukovníka Jána Bujňáka prevzal podplukovník Banaszek.

npor. Ing. Anton NOVOTNÝ

dôstojník pre styk s verejnosťou, veliteľstvo ľahkej brigády Topoľčany

Strelecká súťaž v Topoľčanoch

Britskí výsadkáři na Slovensku

Na prelome júna a júla skupina deviatich výsadkárov - veteránov britskej armády - spolu so svojimi manželkami navštívila Slovensko. Neboli tu po prvýkrát. Už minulý rok navštívili Slovensko, keď ich pozval vtedajší minister obrany Ivan Šimko. Niektorí z nich bojovali v druhej svetovej vojne. Všetci boli pôvodne členmi plu-

ku, ktorý počas vojny zabezpečoval výcvik najznámejšieho slovenského výsadkára Jozefa Gabčíka. Oficiálne sa nazývajú The Cheshire regiment.

Program pre hostí zabezpečovali členovia Klubu vojenských výsadkárov Bratislava a oddelenie pre styk s verejnosťou MO SR. Ich hlavným sprievodcom bol plukovník Viktor Timur: „Program je taký náročný, že pripomína skôr vojenské cvičenie ako návštevu. Ale chceme im ukázať čo najviac.“ Za dva dni si stihli pozrieť Smolenice (rodisko vynálezcu padáka Štefana Baniča), Raču (Pamätná izba

vyslúžilých vojakov), Košariská, Brezovú pod Bradlom (mohyla M. R. Štefánika), Vrbové (rodisko Mórica Beňovského), Slávin, Bratislavský hrad a Devín.

Predseda Klubu vojenských výsadkárov Bratislava kapitán v. z. Ladislav Hreha: „Slovenskí výsadkáři by si veľmi radi pozreli miesta, kde prebiehal výcvik Jozefa Gabčíka. Uvažujeme o recipročnej návšteve. Z našej strany je však najväčší problém vo financiách, práve preto nie je nič isté.“

Lukáš MILAN

Foto - pm -

Plná poľná

SLOVENSKÝ ROZHLAS

Rozhlasová relácia **Plná poľná**, i keď už polstoročná, je stále svieža relácia *o vojakoch a nielen pre vojakov.*

I tento rok sa na vás každý piatok o 20.05 hod. tešia na najpočúvanejšej stanici Rádio Slovensko Miroslav Minár, Bernard Roštecký a Petra Repková.

Keď sa pred rokom pripravovali na misiu KFOR do Kosova prví príslušníci trebišovského mechanizovaného práporu, jeho veliteľ podplukovník Daniel Zmeko neskrýval znepokojenie nad tým, že na Balkán nemôže poslať organickú jednotku. Až tridsať percent z nej neprešlo jednotlivými testami a prehliadkami. Veliteľovi teda nezostalo nič iné, ako doplniť ich profesionálmi z ostatných jednotiek...

Veliteľ práporu podplukovník Daniel Zmeko si želá, aby základ útvaru tvorili profesionáli, ktorí sa osvedčili v zahraničných misiách

Posilnenie poddôstojníckych pozícií

Nádej sa, že pri tohtoročnej jarnej rotácii v Kosove sa situácia zmení. Nestalo sa tak. Zámer vyslať organickú rotu zasa nevyšiel. Kvalita personálu nezodpovedala požiadavkám kladeným na zahraničné misie. Časť ľudí neprešla psychotestmi a zdravotnými prehliadkami. Približne tretina osadenstva jednotky sa opäť musela doplniť.

„Keďže KFOR nie je mierová misia OSN, kde sa vyžaduje dobrovoľnosť, budeme účasť v misii brať ako povinnosť profesionálneho príslušníka útvaru. Len neviem, ako sa to legislatívne dorieši u tých profesionálov, ktorí nie sú schopní na vyslanie do zahraničia, ale doma môžu plniť úlohy celkom dobre. Keby sa malo vychádzať z výsledkov spomínaných testov a vyšetrení, museli by sme sa rozlúčiť s 30 až 40 percentami početného stavu práporu. A to sa netýka len vojakov a poddôstojníkov, ale aj dôstojníkov,“ pripomína veliteľ práporu jeden z problémov.

Vrátili sa zocelení

S tými, ktorí sa vrátili z misie, je veliteľ spokojný. Hovorí, že vo väčšine prípadov misia na nich mala pozitívny účinok. Vonku pochopili, že plnenie povinností a dôraz na výcvik sa vyplatí. Zažili na vlastnej koži marcové nepokoje, keď museli neraz čeliť rozvášnenému davu a plniť úlohy v stresujúcich podmienkach. Bol to veľký nápor na ich fyzickú, ale najmä psychickú pripravenosť. „Všetci, ktorí sa vrátili, majú v organizačnej štruktúre útvaru zabezpečené miesto. Aj keď nie v každom prípade to, ktoré zastávali pred odchodom. Niektorí odchádzali z logistických funkcií a po návrate nastúpili na obsluhu jednotlivých prostriedkov alebo priamo do mechanizovaných rojov. Ďalších zasa čaká vyslanie do odborných kurzov, aby mohli vzhľadom na kvalifikačné požiadavky postúpiť do vyšších funkcií. Chcem doceliť, aby sa bývalí príslušníci zahraničných misií

postupne stali chrbtovou kosťou celého mechanizovaného práporu,“ vyhlásil jeho veliteľ podplukovník Zmeko.

Reorganizácia útvaru, ktorá sa uskutočnila k prvému júlovému dňu, by mala ďalej zvýšiť jeho akcieschopnosť. Okrem mnohých pozitívnych stránok však priniesla aj to, že prápor sa musel rozlúčiť s niektorými skúsenými práporčikmi a dôstojníkmi, ktorí splnili výsluhu rokov vo svojej hodnosti a nebolo možné ustanoviť ich do žiadnej funkcie. Podľa veliteľa práporu to bude znamenať výrazné omladenie štábu útvaru, ale v prvom období to zároveň prinesie určité problémy.

„Mladým dôstojníkom chýbajú praktické skúsenosti. Budeme ich musieť čo najskôr zaškoliť. Priznávam, bude to predstavovať zvýšenú záťaž pre skúsenejších profesionálov. Ale iná cesta nie je,“ poznamenal podplukovník Zmeko.

Reorganizácia znamená pre trebišovčanov aj zavedenie funkcií veliачich poddôstojníkov. Veliteľ práporu chce ich činnosť nasmerovať k zlepšeniu stavu výcviku. Mali by sa podieľať na celom jeho procese. Od plánovania až po riadenie. Hovorí, že to nebude jednoduché. V uplynulých obdobiach bola funkcia poddôstojníka len výkonná, nie tvorivá. Poddôstojník nebol ani plánovačom, a ani reálne neriadil výcvik samostatne. Plnil len príkazy nadriadených. Táto situácia sa teraz musí zmeniť. Nepôjde to ale zo dňa na deň. Postupne sa budú musieť meniť stereotypy nielen na strane samotných poddôstojníkov, ale aj u dôstojníkov.

Akí budú veliачi poddôstojníci?

V Trebišove sa snažili vybrať do jednotlivých funkcií veliачich poddôstojníkov tých najvhodnejších kandidátov. „Zaujímali sme sa predovšetkým o ľudí, ktorí majú praktické skúsenosti s výcvikom. Možno tento náš prístup bol pre niektorých sklamaním. Mys-

leli si, že keď pracujú na štábe, automaticky dostanú funkcie veliачich poddôstojníkov roty či čaty. Na veliaceho poddôstojníka práporu sme pôvodne chceli zorganizovať konkurz. Ale z rôznych objektívnych a subjektívnych dôvodov sa nakoniec neuskutočnil. Vybrali sme človeka podľa výsledkov práce. Je to bývalý chemický inštruktor práporu, ktorý má skúsenosti s plánovaním, ovláda v potrebnej miere anglický jazyk a na predchádzajúcich vyvedeniach riadil v poľných podmienkach jednotlivé pracoviská,“ poznamenal na margo výberu veliачich poddôstojníkov podplukovník Zmeko.

Bez dôvery to nepôjde

Postupne, keď sa táto nová funkcia v podmienkach útvaru udomáčni, samotní veliачi a ostatní dôstojníci podľa veliteľa práporu pochopia jej zmysel. Veliачi poddôstojník by mal viesť praktický výcvik, smerovať celú jednotku k tomu cieľu, ktorý vytýčil jeho veliteľ.

„Vyžaduje si to ich vzájomnú dôveru. Poddôstojník musí veriť, že cieľ, ktorý vybral jeho veliteľ, je správny a dôstojník zasa, že poddôstojník nájde najsprávnejší spôsob, ako ho uskutočniť. Problémy by mohli nastať vtedy, keď dôstojník bude chcieť byť pri všetkom, tak ako za starého režimu, urobiť všetko sám a nikomu nedôverovať. Ale postrehol som, že niektorí moji veliачi si už v predstihu pripravovali svojich veliачich poddôstojníkov tým správnym smerom a dávali im potrebnú dôveru a voľnosť. Myslím si, že práve v týchto jednotkách najskôr pocítia výhody veliачich poddôstojníkov,“ dodal na záver nášho stretnutia ešte pred tragickou nehodou jeho piatich poddôstojníkov podplukovník Daniel Zmeko.

Jozef ŽIAK
Foto Peter DOVINA

Pravda o tzv. čiernych barónoch

Mnohí iste videli aspoň čosi z nového seriálu Čierni baróni, ktorý na jar vysielala Česká televízia a v súčasnosti je na programe TV Markíza. V záujme minimalizácie dezinformácií či zamieňania si komédie so skutočnosťou – uvádzame aspoň stručne podstatné fakty k tejto téme z pera RNDr. Františka Křusku, ktorému vtedajší režim umožnil doštudovať teológiu a ako vojak musel nastúpiť k bývalým Pomocným technickým práporom (PTP).

V záujme zabezpečenia a upevnenia svojej politickej moci, začala Komunistická strana Československa (KSČ) už krátko po februárových udalostiach s vyhľadávaním a postupným rôznorodým likvidovaním aj menej známych a nebezpečných triednych, či politických nepriateľov. Podľa pokynov sovietskych poradcov organizovala politické previerky a delenia občanov na oddaných komunistickému režimu alebo aspoň s ním lojálnych a na politicky nespoľahlivých, či menej spoľahlivých. Týchto napríklad vylučovala zo štúdiá a hneď v polovici roku 1948 zriadila pre nich, ako pre politiky nespoľahlivých, v rámci ženijných plukov pod osobitným vojenským kmandom riadené, tzv. cestné („silniční“) práporov. Veliteľ vo Svaté Dobrotivé škpt. Bedřich Ť. vítal nové tváre slovami: „S vašimi hlavami vydláždime silnice.“ Také privítanie nebolo ojedinelé. Mnohí velitelia sa pretekali vo vulgárnych výrokoch a postojoch. Napríklad v Hrdlovci u Duchcova npor. Ř. nastúpenú jednotku oslovil: „Bando reakcionárska, budeme vás biť, až budete chcát krev!“

O to je dnes zarážajúcejšie, že poslankyňa parlamentu D. Bollová (KSS) sa pred pár mesiacmi na adresu príslušníkov PTP vyjadrila podľa mňa skreslene a zľahčujúco.

Politicky nespoľahliví

Užší poradný zbor ministra národnej obrany rozhodol 21. 6. 1950 o premene

Autor je podpredsedom Slovenského zväzu VTNP - PTP. V rokoch 1950 – 1952 bol aj on osobne zaradený na nútené práce v PTP. Narukoval do Komárna, odtiaľ bol odvelený do Bratislavy a pracoval na rôznych podzemných prácach, napr. na výstavbe muničných skladov, vojenských krytov, podzemnej vojenskej nemocnice, kde ho dvakrát zasypalo. V záujme istejšieho návratu do civilu podpísal zmluvu o dlhodobej brigáde a pracoval takmer štyri roky naďalej ako robotník v Stavindustria Bratislava. Neskôr sa mu podarilo, napriek rôznym ďalším negatívnym politickým zásahom KSS, vyštudovať na vysokej škole matematiku a fyziku.

cestných práporov na PTP. Ich počet sa postupne rozrastal až na dvadsať. V roku 1952 mal viac ako tridsaťtisíc príslušníkov. Upresnilo sa aj jedenásť kritérií „politicky nespoľahlivosti“, podľa ktorých mali postupovať výberové komisie vo vojenských bojových útvaroch a ktoré slúžili aj na zaradenie príslušníkov z radov brancov. Žiaľ, prívlastok „politicky nespoľahlivý“ ľahko dostal hocikto, ak napríklad on sám alebo jeho otec sa nechcel podrobiť kolektivizácii pôdy resp. vstúpiť do JRD, ak mal väčší majetok, prípadne bol živnostníkom, ak mal niekoho z rodiny v zahraničí, prípadne sa pokúsil o ilegálny

prechod hraníc, ak ho niekto udal za kritizovanie politických pomerov, ak sa nábožensky aktivizoval, ale i z iných dôvodov či nedôvodov. Neboli zriedkavé prípady, že takto bol odstavený súper nielen v politike, ale aj v odbornom zápelení. Stačil na to všemocný povolávací rozkaz na nástup do armády. Kam, to sa postihnutý dozvedel až v kasárňach alebo v nejakých terénnych provizórnych barakoch. Prečo a kto ho udal – to sa nedozvedel. Nebolo súdneho procesu, neexistovala možnosť revízie rozhodnutia... Trpeli však nielen „vinníci“, ale aj ich príbuzní a priatelia.

Cieľom vojenských táborov nútených prác (VTNP) bolo izolovať reálnu i potenciálnu alebo len predpokladanú či umelo vytvorenú politickú opozíciu a využiť na to prostriedky a metódy masovej prevýchovy. Všeobecnou a jednoznačnou tendenciou vtedajšej politickej moci bolo: Tvrdou prácou, rôznymi popracovnými školeniami a iným zamestnaním tak organizovať denný rozvrh PTP-ákov, aby nemali minimálny čas na protirežimové myšlienky, debaty. Nastupovali aj do 14- až 16-hodinových pracovných zmien. Pracovali v kameňolomoch, v lesoch, v baniach... budovali vojenské letiská, podzemné sklady, kryty, rôzne iné vojenské stavby... Povolávací rozkaz mohli dostať politicky závadné osoby vo veku 17 až 60 rokov na časovo neobmedzené „výnimočné cvičenie“, a to nielen bez ohľadu na branný pomer, ale aj bez ohľadu na zdravotný stav. Na také výnimočné vojenské cvičenie dostali existujúci PTP-áci povolávací oznam v deň formálneho (ale nie faktického) ukončenia tzv. základnej vojenskej služby. Všetci boli aj zdravotne zanedbávaní a psychicky ponížovaní... Napríklad v Litoměřiciach príslušníci PTP boli ubytovaní v protileteckom kryte, kde pripadalo jeden a pol štvorcového metra plochy na osobu. Rôzne negatívne zdravotné

dôsledky znášali či znášajú bývalí príslušníci PTP až do konca svojho života.

Zotročení a okrádani

Ako vznikol názov „čierni baróni“? Slovo „čierni“ – zrejme na základe farby výložiek, ktorými boli PTP-áci diskriminačne označovaní. „Baróni“ asi preto, že mali nejakú „mzdu“. Tu je potrebné dodať a uvedomiť si nasledovné fakty. Štatút vojenských pracovných jednotiek, podľa ktorého boli upresnené najmä spôsoby odmeňovania, odporučila Vojenská rada ministra národnej obrany až 11. 6. 1952 a minister ich schválil 18. 8. 1952. Bol stanovený normálny pracovný čas, avšak - na žiadosť vedenia závodu - mohol byť predĺžený až o 720 hodín za rok (= viac ako 3 hodiny denne). Predĺženie pracovného času bolo možné aj pri iných mimoriadnych príležitostiach (narodeniny K. Gottwalda, J. V. Stalina). Popritom im zo „mzdy“ zrážali poplatky za ubytovanie, ošatenie, stravu, kúrenie a iné náklady vojenskej správy, takže PTP-áci v skutočnosti významnou mierou dotovali armádný rozpočet! Len za rok 1952 veliteľstvo VTNP vykázalo zisk vyše 40 miliónov vtedajších Kčs. Keď vezmeme do úvahy, že niektorí príslušníci PTP boli v nich pracovne nasaďení viac ako 40 mesiacov, neuniknú nám ich rozsiahle hospodársko-spoločenské zásluhy. Zo symbolického zvyšku „mzdy“ mohol PTP-ák polovicu dostať ako „výplatu“ a polovica išla na vkladnú knižku. Tá však bola uložená na veliteľstve, takže jej

„majiteľ“ v skutočnosti ani nevedel, kedy mal či nemal pripísaný vklad a kedy si nadriadený neprávom prisvojil jeho peniaze... Veliteľ mohol v rámci trestu na určitý čas aj odobrať nárok na mzdu. Boli zistené aj rozkrádania proviantu a zneužívanie PTP-ákov na súkromné stavby veliteľov a predstierali sa aj rôzne finančné aktivity či akcie napr. „na podporu kórejského ľudu“. Kto by sa opovážil nedať, či dať málo, vedel o dôsledkoch – preto radšej so zaťatými zubami dal... Boli sme ponechaní na „milosť a nemilosť“ či svojvôľu veliteľov jednotiek – to bola neúprosná prax. Aj samotné podniky či firmy si trúfali maximálne zneužívať naše – chápané ako trestanecké - pracovné sily. Ak

Všeobecnou a jednoznačnou tendenciou vtedajšej politickej moci bolo: Tvrdou prácou, rôznymi popracovnými školeniami a iným zamestnaním tak organizovať denný rozvrh PTP-ákov, aby nemali minimálny čas na protirežimové myšlienky, debaty, ... Nastupovali aj do 14- až 16-hodinových pracovných zmien. Pracovali v kameňolomoch, v lesoch, v baniach, budovali vojenské letiská, podzemné sklady, kryty, rôzne iné vojenské stavby...

navyše vezmeme do úvahy menovú reformu k 1. 6. 1953 – finančný „zisk“ pre PTP-áka bol mizerný (pár stoviek), poväčšine skôr nulový. Okrem toho nástupom do civilu – po ukončení pobytu v PTP, resp. v roku 1954 ich zrušením vplyvom neskoršieho politického odmäku po Stalinovej smrti (vzhľadom na nemožnosť výmazu politického trestu z vojenskej knižky) rozmanitá diskriminácia bývalých PTP-ákov pokračovala až do roku 1989.

Z utrpenia komédia

Záverom treba zdôrazniť, že M. Švan-drlik ako vojak ani neslúžil v PTP. Jeho

komediálne rozprávanie, to je falošný obraz, nie je to príbeh PTP-ákov! Existencia útvarov PTP znamenala závažné porušenie vnútorných i medzinárodných právnych ustanovení. Príslušníci PTP vytvorili aj pre dnešnú spoločnosť miliardové hodnoty a nedožili sa náležitej satisfakcie za spôsobenú tyranu a ujmu. A pokiaľ ešte žijú, trpia svojím údelom dodnes. Krivdy na nich spáchané – a dodnes neodstránené – predstavujú veľkú čiernu škvrnu histórie ČSR i dnešnej SR. Nemožno tú drastickú škvrnu zobrazovať komédiou! Aj súčasný televízny seriál Čierni baróni obsahuje množstvo falošností a bezcitnosti, keď sa najmä skutočné zlo neospravedlňuje vymazáva z pamäti národa, keď sa bagatelizuje, alebo sa nahrádza trápny humorom, v ktorom zlo stráca svoju tvár, spôsobuje (akoby neškodné) aj mravné otupenie... Nie je tragické pre národ aj pre umenie, ktoré chce ľudské utrpenie zobrazovať humorom, groteskou? V akom čase to žijeme, keď je možné natočiť i vyslať komédiu z koncentračných táborov či gulagov, kde kati či tyrani sú sympatickí - „hezkí“? Možno naozaj taký výtvor objektívne považovať resp. charakterizovať ako „veľmi úspešný“ či „skvelý a vydarený“... aj bez odborného a historicky podloženého komentára za „hodný odporúčania“? V neúmerne veľkej miere pre šteklenie uší a pobavenie očí i komerčné záujmy – možno strácať súdnosť i etické normy správania?

RNDr. František KLUSKA

Foto Jozef MICHNICA a archív autora

Bezpečnostné hrozby a výzvy sú považované za súčasť politických súvislostí obrannej a bezpečnostnej politiky Spojeného kráľovstva. Vyplýva z nej, že niektoré štáty aj naďalej budú realizovať politiku, ktorá je škodlivá pre záujmy západného sveta, prevláda v ich politike nacionalizmus, náboženský extrémizmus. Extremisti sú pripravení používať aj teroristické metódy, medzinárodný zločin, podnecovať vnútorné konflikty v nestabilných štátoch, ktoré môžu prerásť do ozbrojených konfliktov, prípadne občianskej vojny.

Bezpečnostná politika Spojeného kráľovstva (2. časť)

(Pokračovanie z predchádzajúceho čísla)

Potenciálnymi zdrojmi nestability na perifériách Európy sú Balkán, ale aj oblasť Kaukazu, ďalej severná Afrika, Blízky východ. Samostatne je analyzovaný aj konflikt medzi Indiou a Pakistanom v súvislosti s Kašmírom, s dôrazom na potenciálnu možnosť jeho eskalácie. Veď obe krajiny vlastnia nukleárne zbrane.

Medzi kľúčové implikácie týchto politických súvislostí pre obranu patrí:

- udržiavanie vojenskej efektivity Severoatlantickej aliancie, aby bola schopná garantovať silné odstrašenie aj konvenčnými prostriedkami;
- prispôbenie britských ozbrojených síl na realizáciu úspešných operácií aj v takom rozsahu ako počas vojny v Perzskom zálive, pričom nemožno vylúčiť ani ich ešte väčšiu angažovanosť;
- pokračujúce napätie na perifériách Európy, predovšetkým na Balkáne, môžu vyžadovať nasadenie britských ozbrojených síl (pozri Kosovo);
- Spojené kráľovstvo musí zohrávať dôležitú úlohu v prevencii nezhôd medzi Spojenými štátmi a európskymi partnermi (pozri napríklad aktivity britskej diplomacie v začiatkových fázach vystupňovania napätia v súvislosti s irackou krízou, v druhej polovici 2002 a na začiatku 2003);
- prístup k vojenským technológiám Spojených štátov je veľmi dôležitý;
- úsilie spravodajských služieb identifikovať rozhodujúce politické, ekonomické, environmentálne a sociálne trendy sú kľúčové; treba klásť väčší dôraz na prevenciu konfliktov.

Vojenské súvislosti – výber

Koalice

Pri realizácii takmer každej potenciálnej vojenskej operácie bude Spojené kráľovstvo postupovať ako člen medzinárodnej koalície, avšak tieto koalície sa nie vždy musia zhodovať s existujúcimi alianciami. Je potrebné počítať s vytváraním „koalícii ochotných“ („coalition of willing“), ktoré budú mať krátkodobejší charakter a vzniknú na vyriešenie konkrétnej hrozby, resp. bezpečnostného problému. Typickým príkladom bola koalícia Spojených štátov, Spojeného kráľovstva, Austrálie a Poľska s politickou podporou niektorých ďalších krajín počas vojny proti Iraku v roku 2003. Severoatlantická aliancia bude slúžiť ako rámec na riešenie kríz, ktoré majú dôležitý vplyv na európsku bezpečnosť, avšak Spojené štáty budú pôsobiť ako ústredný faktor pre ostatné koalície vojenské operácie vysokej intenzity.

Asymetria

Vzhľadom na jednoznačnú nadvládu NATO v konvenčných vojenských kapacitách, potenciálni protivníci sa vo zvýšenej miere sústreďujú na používanie nekonvenčných stratégií a zbraní, aby v čo najväčšej miere negovali náskok západných spojencov. Účinnosť týchto stratégií bola jednoznačne demonštrovaná počas teroristických útokov na New York a Washington 11. septembra 2001. Cieľom potenciálnych útočníkov môže byť aj civilná infraštruktúra a informačné systémy, pričom teroristické útoky je možné očakávať aj priamo na území členov Severoatlantickej aliancie.

Proliferácia

Relatívne nízke náklady na vývoj a jednoduchosť použitia biologických a chemických zbraní zvyšuje mieru tejto hrozby. S tým súvisí aj vývoj riadených striel, pričom podľa analýzy ešte pred rokom 2030 jeden alebo viac týchto štátov bude mať kapacity a schopnosť realizovať útok proti územiu Spojeného kráľovstva balistickými raketami vyzbrojenými chemickými a/alebo biologickými zbraňami, a potenciálne, aj nukleárnymi zbraňami. Už v súčasnosti však existujú kapacity sústredené v rukách niekoľkých štátov, ktorými sú schopné ohroziť britské ozbrojené sily nasadené mimo Európy, a tiež aj niektoré územia južného krídla NATO.

Dokument „The Future Strategic Context for Defence“ poskytuje komplexný pohľad Spojeného kráľovstva na percepciu globálneho bezpečnostného prostredia a strategické súvislosti, čo je mimoriadne dôležité a zaujímavé prinajmenšom v komparácii s americkým a francúzskym pohľadom na ten istý komplex vecí a problémov.

Po teroristických útokoch 11. septembra 2001 sa aj v britskom strategickom myslení kladie väčší dôraz na teroristickú hrozbu a na súvisiace faktory. Samozrejme, už aj Strategic Defense Review sa zaoberal terorizmom ako typickou asymetrickou hrozbou, avšak rozdiel bol v hodnotení miery a potenciálu tejto hrozby. 11. september 2001 ukázal, že akcie takéhoto typu majú „potenciál aj na dosiahnutie strategického efektu“. Hodnotenie nového globálneho bezpečnostného prostredia a dôsledky nového stavu poskytuje nový dokument The Strategic Defense Review: A New Chapter. Kľúčové konklúzie tohto dokumentu sú nasledovné:

- Spojené kráľovstvo si musí zachovať „vedomostnú nadradenosť“ („knowledge superiority“) voči medzinárodným teroristom, aby disponovalo informáciami o ich plánoch a zabezpečilo najefektívnejšiu kombináciu protipatrení.
- Efektivita vojenskej sily je schopná garantovať prevenciu, odstrašenie, rozdrvenie alebo zničenie protivníkov.
- Tieto kroky je možné aplikovať proti medzinárodným teroristom, ako aj proti režimom, ktoré ich podporujú – v tejto súvislosti je potrebné poukázať na to, že Národná bezpečnostná stratégia Spojených štátov hodnotí situáciu veľmi podobne.
- Spojené kráľovstvo musí byť pripravené konať proti tým teroristom, ktorí sa dostanú k chemickým, biologickým, rádiologickým, prípadne k nukleárnym zbraňam.

Zvláštnosti a špeciálne charakteristiky nového bezpečnostného prostredia a globálneho boja proti terorizmu sú v „Novej kapitole“ definované nasledovne – výber:

- Charakter vojenských operácií bude vo väčšej miere závisieť od charakteru samotných hrozieb. Spojené kráľovstvo deklaruje zámer byť schopné realizovať každý typ potrebnej operácie, t. j. prevenciu (vrátane stabilizácie), odstrašenie, prinútenie, rozloženie a zničenie hrozieb.
- Britské ozbrojené sily musia byť schopné bojovať v širokom okruhu podmienok, vrátane operácií s vysokou intenzitou, ktoré vyžadujú integrované spôsobilosti na vedenie bojovej činnosti, spravodajské spôsobilosti a spôsobilosti rozhodovania pre zabezpečenie rýchleho a rázneho konania. Podľa hodnotenia dokumentu existuje len málo krajín, ktoré disponujú takými širokospektrálnymi schopnosťami a kapacitami.
- Efektívny boj proti terorizmu si vyžaduje účinnú prevenciu zahŕňajúcu aj pomoc štátom, ktoré sú menej vybavené a úspešné v tomto boji. Realizáciou operácií na podporu mieru – prevažne v koalícii s ďalšími štátmi – je možné predísť instabilite alebo prispieť k stabilite.
- Je mimoriadne dôležité garantovať odstrašenie proti použitiu zbraní hromadného ničenia proti Spojenému kráľovstvu, proti britským záujmom alebo proti britským spojencom, ale aj ďalším typom útokov, ktoré môžu spôsobiť hromadné straty na životoch alebo vážne poškodenie ekonomiky, životného prostredia, vlády a štruktúru spoločnosti. Nukleárne sily Spojeného kráľovstva slúžia na odstrašenie väčších strategických hrozieb, avšak v niektorých prípadoch aj konvenčné ozbrojené sily musia byť schopné garantovať odstrašenie. Briti deklarujú, že ich odpovede na hrozby budú v súlade s medzinárodnými právnymi záväzkami Spojeného kráľovstva, avšak nedovolia, aby ich táto skutočnosť obmedzila v takom rozsahu, že to pomôže potenciálnym agresorom.
- Pri realizácii zahraničných intervencií sa primárny dôraz kladie na Perzský záliv a východné Stredomorie. Vo všeobecnosti sa počíta s operáciou po boku koaličných partnerov, pričom vo väčšine prípadov budú hrať vedúcu úlohu Spojené štáty.
- Modifikovali sa predpokladané a plánované varianty nasadenia – príprava na riešenie jednej veľkej a intenzívnej krízy alebo druhej misie, ktorá by bola podobná záväzkom na Balkáne – predpokladá sa realizovanie niekoľkých paralelných, ale menších operácií, čo však môže byť náročnejšie ako predchádzajúce varianty. (Samozrejme, ani naďalej nemožno vylúčiť realizáciu jedného väčšieho nasadenia britských ozbrojených síl, viď poslednú vojnu proti Iraku.) Môže to znamenať nutnosť paralelných operácií s odlišným charakterom (bojové operácie a operácie zamerané na prevenciu) v geograficky vzdialených regiónoch.
- Vo zvýšenej miere sa treba zameriavať na tzv. „network-centric capability“ – vzájomného prepojenia každej samostatnej zložky ozbrojených síl v prípade operácií, vrátane vojaka-jednotlivca.
- Okolnosti a zvláštnosti boja proti terorizmu sú definované nasledovne: protivníci môžu byť málopočetní, vysoko mobilní, ktorí predstavujú ťažko identifikovateľný cieľ. Môžu sa infiltrovať medzi nebojujúce obyvateľstvo, pôsobiť v oblastiach s veľkou hustotou osídlenia alebo v lokalitách, v ktorých je použitie konvenčných bojových prostriedkov veľmi riskantné. V budúcnosti môžu získať chemické, biologické, rádiologické alebo nukleárne zbrane. Ďalšou charakteristikou je absencia jednoznačných bojových línií, ktoré by separovali protivníkov od vlastných síl. V týchto podmienkach sú čoraz dôležitejšie prostriedky prieskumu a sledovania, ktoré umožnia vykonať drvivý úder s vysokou presnosťou, ako aj špeciálne jednotky.
- Veľký dôraz sa kladie i na tzv. „efekt rapidity“. Ide o spôsobilosti a schopnosti, ktoré umožnia rýchle nasadenie a premiestnenie jednotiek, ktoré môžu byť kvôli dosiahnutiu vyššieho efektu aj kombinované.

Dokument „The Future Strategic Context for Defence“ poskytuje komplexný pohľad Spojeného kráľovstva na percepciu globálneho bezpečnostného prostredia a strategické súvislosti, čo je mimoriadne dôležité a zaujímavé prinajmenšom v komparácii s americkým a francúzskym pohľadom na ten istý komplex vecí a problémov.

Pre ďalšie smerovanie britskej bezpečnostnej politiky sú veľmi dôležité najnovšie strategické dokumenty Spojeného kráľovstva vydané koncom roka 2003, t. j. po vojne proti Iraku. Táto skutočnosť je dôležitá aj preto, lebo tieto dokumenty už analyzujú aj „lessons learned“ z Iraku a prijímajú ďalšie odporúčania pre bezpečnostnú politiku Spojeného kráľovstva. V prvom rade ide o dokument „Delivering Security in a Changing World: Defence White Paper“, ako aj o dokument „Operations in Iraq – Lessons for the Future“, ktorý bol vydaný paralelne s „Bielou knihou 2003“. Kľúčové implikácie pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku Spojeného kráľovstva, ktoré vyplývajú z najnovších analýz, je možné zhrnúť do niekoľkých bodov. Ako najdôležitejší element je možné hodnotiť ďalšie posilnenie partnerstva so Spojenými štátmi americkými. Na politickej úrovni to znamená, že Spojené kráľovstvo bude pri riešení väčších problémov týkajúcich sa medzinárodnej bezpečnosti postupovať takmer vždy ako člen medzinárodnej koalície, ktorá bude vedená Spojenými štátmi. Spojené štáty si udržia pozíciu jedinej svetovej superveľmoci aj v predvídateľnej budúcnosti, a preto treba zachovať schopnosť ovplyvňovať aj kľúčové americké rozhodnutia, vrátane najvyšších politických úrovní, ako aj pochopiť americké doktríny a politické koncepty. Fakt, že najnáročnejšie operácie – vrátane operácií proti nepriateľským štátom – budú realizované v koalícii so Spojenými štátmi (buď v rámci NATO alebo v medzinárodných koalíciách) vytvára priestor pre ďalší dôležitý element britskej bezpečnostnej politiky:

Briti deklarujú, že v prípade angažovania sa v takýchto koalíciách budú chcieť vyslovene ovplyvňovať politické a vojenské rozhodovacie procesy a mechanizmy počas celej krízy, vrátane postkonfliktnej periódy. Silný príspevok Spojeného

kráľovstva do medzinárodných koalícií je de facto hodnotený ako inštrument pre zachovanie britského vplyvu. Čo sa týka OSN, Spojené kráľovstvo naďalej považuje túto organizáciu za dôležitú – aj vzhľadom na britské členstvo v Bezpečnostnej rade OSN – avšak vyzýva aj na potrebu analýzy reálnych možností a limitov OSN. Je dôležité pripomenúť, že napriek angažovanosti britských ozbrojených síl v mierových misiách OSN sa očakáva, že budú hrať menšiu úlohu v týchto časovo náročných operáciách, keďže do týchto misií sú v pomerne veľkom počte schopné prispievať aj ďalšie štáty s obmedzenejšími schopnosťami.

Dokončenie v budúcom čísle

PhDr. Róbert ONDREJCSÁK
riaditeľ Inštitútu obranných
a bezpečnostných štúdií MO SR

Slovenský generál vo veliacich štruktúrach NATO

Nedávny vstup Slovenska do NATO začína postupne prinášať aj celkom konkrétne výsledky v podobe vyslania prvého nášho generála do veliteľských štruktúr aliancie. Doterajší veliteľ logistiky Síl výcviku a podpory OS SR brigádny generál Pavel Macko, ktorého 30. júna vymenoval prezident a hlavný veliteľ Ozbroyených síl SR Ivan Gašparovič do prvej generálskej hodnosti, odišiel začiatkom júla na veliteľstvo pozemných síl NATO. Veliteľstvo sídli v nemeckom Heidelbergu. P. Macko tam prevzal funkciu zástupcu náčelníka štábu pre podporu.

Narodil sa slovenským rodičom v českej Kaplici a vyrastal na Záhorí. V roku 1983, keď zmaturoval na skalickom gymnáziu a odišiel študovať na vojenskú akadémiu do Brna, azda ani vo sne netušil, že raz bude vysokým funkcionárom na jednom z veliteľstiev aliancie. Veď svet bol vtedy ešte rozdelený na dva nepriateľské tábory. O päť rokov neskôr ukončil v metropole Moravy štúdium výzbrojno-elektrotechnického smeru, optiky a elektroniky - automatizáciu velenia a elektronické počítače. Nastúpil v južných Čechách na svoje prvé pôsobisko do motostreleckého útvaru vo Vimperku. Cez Český Krumlov sa dostal znova do Brna, na vedeckú aspirantúru. Potom už jeho kroky smerovali na Slovensko, na tvoriace sa ministerstvo obrany. Zakotvil v Úrade pre výzbroj, techniku a materiál a v Akvizičnom úrade. Medzitým si ešte stihol urobiť v Brne diaľkovo aspirantúru a získať vedeckú hodnosť kandidáta technických vied v odbore vojenská technika.

Ďalšiu vojenskú kariéru brigádneho generála Pavla Macka výrazne ovplyvnilo štúdium na Univerzite národnej obrany v hlavnom meste USA vo Washingtone.

Nové veliteľstvo

Po návrate zo štúdia sa aktívne zapojil do budovania nového prvku v našich ozbrojených silách, veliteľstva logistiky v Trenčíne. Najskôr ako zástupca veliteľa, neskôr ako veliteľ.

„O svojej nominácii na funkciu vo veliteľských štruktúrach NATO som sa dozvedel začiatkom marca pri osobnom pohovore s náčelníkom generálneho štábu. Veľa času na osobnú prípravu nebolo. Odpadla aj pôvodne plánovaná sťaž na niektorom z veliteľstiev aliancie. Aj v týchto štruktúrach sa uskutočňuje reorganizácia, a tak miesto jesene nastupujem do Heidelbergu už teraz, v lete. So svojimi budúcnymi kolegami som bol len v telefonickom a e-mailovom kontakte,“ spomína na uplynulé týždne 40-ročný generál Macko.

Tie boli okrem iného vyplnené aj ďalšími reorganizačnými krokmi v rámci logis-

tiky našich ozbrojených síl, aby sa zabezpečila jej plná funkčnosť aj po predpokladanom odchode viacerých kľúčových funkcionárov. Ako poznamenal bývalý veliteľ logistiky, ide vlastne o ďalšiu etapu. Pred dvoma rokmi odišlo po úpravách hodnostných štruktúr viac ako 60 percent príslušníkov veliteľstva logistiky, teraz budú odchádzať ďalší.

Aj napriek mnohým problémom považuje generál Macko za veľmi dobrý krok koncentráciu logistických kapacít pod jedno veliteľstvo. „Dnes veliteľstvo logistiky predstavuje zložku ozbrojených síl, ktorá komplexne zabezpečuje zásobovanie, náhradné dielce, opravy, sústreďuje všetky opravárenské kapacity nad úroveň taktických logistických prvkov. Dnes už prakticky nie je v rámci pozemných či vzdušných síl operačná logistika. Všetka prešla pod veliteľstvo logistiky a je spoločná pre celé ozbrojené sily. Umožňuje nám to pri oveľa nižších počtoch dosahovať väčšiu flexibilitu, koncentráciu potrebných síl a kapacít. Na druhej strane sme uvoľnili pozemným a vzdušným silám ruky na plnenie ich hlavných úloh: prípravu jednotiek na nasadenie,“ komentuje logista nedávne reformné kroky.

Neodchádza s prázdnyimi rukami

Najbližšiu hlavnú úlohu logistiky vidí predovšetkým v jej plnohodnotnom zabezpečení všestrannej podpory činnosti vojsk (a to nielen mierovej, ale aj operačnej). Pokračovať v sústreďení kapacít, zdrojov a prepravných možností. Do Heidelbergu

neodchádza s prázdnyimi rukami. Podarilo sa dať pod jedno velenie aj manažment infraštruktúry. Teda skoncentrovať všetky vojenské správy budov a urobiť z nich určité regionálne strediská manažmentu. „Aj napriek veľkým problémom v tejto oblasti a rôznym odstredivým tendenciám sa prvé výsledky už ukazujú. Konečne začína byť

tok peňazí prehľadnejší a začínajú sa rešpektovať celorezortné priority. Predtým, keď správy budov patrili pod veliteľov, často presadzovali ich úzke záujmy. Navyše, správy budov boli riadené vlastne až z piatich centier (tri veliteľstvá, GŠ i MO). Bolo to neúnosné. Dnes sa podstatne zjednodušila komunikácia, sprehľadnili sa vzťahy i toky peňazí. Darí sa nám plniť aj harmonogram konsolidácie logistických základní. Rušíme úzko

špecializované a vytvárame multifunkčné základne. Úspešne pokračujeme aj v prechode na multifunkčné zásobovacie kapacity. A to aj napriek prepúšťaniu množstva ľudí. Rušené kapacity nahrádzajú nové prvky v rámci modelových štruktúr logistiky. Sú výrazne menej početné, ale schopné lepšie využiť sústredené ľudské a materiálne zdroje. Logistika ide v súčasnosti správnym smerom. Aj keď ani zďaleka ešte nie sme na vrchole kopca, z ktorého to už pôjde dolu veľmi ľahko. Čaká nás napríklad transformácia materiálových tried do systému zásobovania, ktorá platí v aliancii. Pri tom všetkom musíme udržať na potrebnej úrovni všetky logistické služby v prospech príslušníkov ozbrojených síl a ich jednotlivých zložiek,“ vyhlásil brigádny generál Pavel Macko.

I keď všetky spomínané úlohy považuje za dôležité, prioritu podľa neho v najbližšom období predsa len bude mať vytvorenie spoločnej podpornej logistickej skupiny. Teda operačného prvku, ktorý bude schopný zabezpečiť nasadenie našich ozbrojených síl kdekoľvek vo svete a dlhodobo ich udržiavať v takomto nasadení. To bude spoločne s akvizíciou techniky a profesionalizáciou personálu najväčšia úloha. Dost' málo sa spomína, že každá krajina musí na taktickej úrovni zabezpečiť národný podporný element. Od Slovenska sa navyše žiada, aby prispievalo do operačnej úrovne logistickými prvkami, ktoré budú v právomoci konkrétnych veliacich štruktúr NATO. Aj tých, ktorých dôležitou súčasťou bude práve on.

Josef ŽIAK

Foto Peter DOVINA

Štátny tajomník Ministerstva obrany SR Martin Fedor predstavil 29. júna poslancom Branno-bezpečnostného výboru NR SR aktualizáciu reformy Ozbrojených síl SR známej ako Model 2010. Na fotografii je predseda branno-bezpečnostného výboru Róbert Kaliňák (vpravo) a štátny tajomník Martin Fedor počas krátkeho brífingu

- lm -
Foto - mk -

Noví poručíci z Košíc

Dňa 24. júna 2004 sa vo Vojenskej leteckej akadémii gen. M. R. Štefánika v Košiciach uskutočnilo slávnostné vyraďenie 60 nových absolventov. Predchádzalo mu menovanie absolventov do vojenskej hodnosti poručík Ozbrojených síl SR, ktorú im slávnostne odovzdal rektor VLA plk. gšt. Ing. Peter Kandráč.

Rektor VLA zdôraznil, že toto slávnostné vyraďenie je výnimočné nielen pre vyradovaných absolventov, ale aj pre celú

Vojenskú leteckú akadémiu gen. M. R. Štefánika v Košiciach a Vzdušné sily OS SR. Je to takmer určite posledné takéto vyraďenie v rámci VLA, ale súčasne historicky prvé vyraďenie nových príslušníkov OS SR od chvíle, čo sa Slovensko stalo plnoprávnym členom Európskej únie a NATO. Táto skutočnosť dáva službe štátu oveľa širší rozmer a význam, pretože podmienky služby a mimoslužobného života príslušníkov OS SR sa po ukončení transformácie výrazne zlepšila. Súčasne však vzrastú nároky na ich bojovú pripravenosť, ochotu znášať riziko a útrapy vojenského remesla, celoživotne sa vzdelávať, hľadať si a dosahovať vysoké ciele.

Nových poručíkov Ozbrojených síl SR, ako aj ostatných prítomných, pozdravili preletom štyri Albatrosy z leteckej základne Sliač. Tie v mnohých vyvolali nostalgické spomienky na našu slávnú akrobatickú skupinu Biele Albatrosy, ktorá už ale, žiaľ, patrí minulosti.

Alena FUSKOVÁ
Foto Milan MADLENÁK

Vyraďenie a promócie na Liptove

Vo Vojenskej akadémii v Liptovskom Mikuláši boli promócie 25. júna. V tomto školskom roku absolvovalo päťročné vysokoškolské vojenské štúdium vo VA 187 študentov denného štúdia, 84 študentov diaľkového a 72 študentov civilného štúdia. Všetci vojenský študenti sú zaradení do podriadenosti útvarov Ozbrojených síl SR, ktoré potrebujú predovšetkým kvalitný a schopný personál. „V súčasnej prebiehajúcej reforme Ozbrojených síl SR bude výkon profesionálnej služby klásť na mladých dôstojníkov vysoké nároky,“ uviedol v pozdravnom liste absolventom minister obrany SR Juraj Liška.

Minister listom vyzval mladých poručíkov a poručičky, aby držali krok s neustálym dynamickým vývojom tým, že sa budú celoživotne vzdelávať, budú rozvíjať svoju tvorivosť a stanú sa modernými lídrami OS SR.

S promujúcimi absolventmi školy sa rozlúčil rektor Vojenskej akadémie plk. prof. Ing. Michal Pružinský, CSc., ktorý okrem iného uviedol, že toto vyraďenie otvára absolventom novú kapitolu profesionálnej kariéry dôstojníkov OS SR.

Rektor VA plk. M. Pružinský ocenil na promóciách i najlepšieho študenta školy, ktorým je tohto roku čat. Milan Skrutek z Fakulty protivzdušnej obrany VA (Na fotografii mu plaketu odovzdáva rektor VA z Brna plk. doc. Ing. František Vojtkovský, CSc.) Na slávnostnom vyrađe-

ní a promócií sa zúčastnil rad hostí - delegáciu Ministerstva obrany SR a Generálneho štábu Ozbrojených síl SR viedol genmjr. Ing. Ľubomír Bulík, CSc.

Dr. Alena HARAGOVÁ

Slovenskí reprezentanti pracovali v pelotóne aktívne a vždy boli v správnom čase na správnom mieste. Únik súperov sa snaží zachytiť Maroš Kováč (tretí sprava) a celkom vpravo mu pomáha Ján Šipeky

Trenčanom sa predsa len ušla medaila

Prvé štyri júlové dni patrili najlepším vojenským cestným cyklistom z celého sveta. Pod hradom Matúša Čáka bojovala o vzácne kovy na 18. vojenských majstrovstvách sveta CISM (Conseil International du Sport Militaire) takmer stovka cyklistov z 13 krajín. Hoci Slovensko na šampionáte medailu nezískalo, tú pomyselnú im za brilantnú organizáciu podujatia udelil oficiálny delegát CISM pplk. Don Keus z Holandska.

„Zúčastnil som sa na mnohých súťažiach, ktoré v rámci CISM organizujú delegované krajiny, ale takéto kvalitné obsadenie pretekárov, no predovšetkým viac ako stopercentná práca organizátorov, ma doslova fascinovala. Presvedčil som sa, že na Slovensku je množstvo obetavých a najmä vynikajúcich odborníkov, pre ktorých nič nie je problémom. Myslím si, že práve oni si zaslúžia tú najcennejšiu medailu,“ skladal ódy na prácu organizátorov šampionátu D. Keus.

Profesionáli a dobrovoľníci

Svoje by o tom akiste dokázali povedať všetci zainteresovaní z Armádneho športového klubu Dukla Trenčín, ktorým záležalo na tom, aby si po úspešnej organizácii vojenských majstrovstiev sveta (VMS) v cyklokrose (1998) a parašutizme (2000) pripísali do svojej bilancie ďalší plusový bodík. Veliteľ Dukly pplk. Ľubomír Vacek, ktorý stál na čele organizačného výboru, ako aj úspešný tréner a riaditeľ pretekov Vendelín Kvetan, sa dokázali bravúrne popasovať s množstvom rôznych problémov. Mnohí iba neveriaccky hlavou krútili, keď im riaditeľ predostrel návrh časovky. Jej štart bol na trenčianskom Mierovom námestí a pokračovala hlavnou dopravnou tepnou Považia okolo výstaviska k motorestu Maják v Opatovej. „Spočítanku som si myslel, že si Vendo z nás iba na chvíľku vystrelil,“ usmieva sa Pavol Dian, podpredseda organizačného výboru. „Keď sme videli, že od nápadu neustúpi, dali sme mu napokon zelenú. Uvedomovali sme si, že odklonenie dopravy zvládneme iba s policajtmi.“

Pomocnú ruku museli teda priložiť štátni, mestskí i vojenský policajti. Do organizácie sa zapojili desiatky dobrovoľníkov. Výsledkom je spokojnosť nielen vedúcich výprav, ale i samotných pretekárov, o ktorých sa postarali ako o vlastných. „Ešte počas spoločného štátu som každému dával Slovákov za vzor. Bolo jedno, v akom športe organizovali súťaže, no vždy, keď niečo zobrali do rúk, malo to hlavu i päť,“ chválil „kvetanovcov“ vedúci českej delegácie pplk. Ivan Satrapa, bývalý úspešný medailista z MS a OH v hádzanej.

Organizátorom sa za ich precíznú prácu odvdžili aj samotní pretekári. Mnohí, ktorí štartovali na Považí, sa o pár dní predstavia aj v olympijských Aténach. „To nie sú žiadne púťové preteky, ale kvalitná súťaž. Veď na štarte sú tohtoroční majstri jednotlivých krajín a tiež úspešní reprezentanti z Majstrovstiev

Európy a Majstrovstiev sveta,“ podčiarkol vážnosť podujatia Milan Dvorščík, jediný strieborný medailista v histórii Slovenska, ktorý tú pôsobil v úlohe rozhodcu.

Výborné výkony sľubovala časovka jednotlivcov, v ktorej mohli štartovať iba dvaja najlepší z každej krajiny. Najväčšie šance sa dávali tretiemu z MS Rusovi Alexandrovi Běspalovovi, Čechovi Michalovi Hrazdírovi a medailistovi z juniorských MS Nemcovi Thomasovi Fothernovi. Na štarte boli aj devätnásťročné trenčianske dvojčatá – Peter a Martin Velitsovi. Viac sa darilo Martinovi, ktorý za víťazným Běspalovom zaostal 74 sekúnd a obsadil výborné miesto. „Zázraky dnes od nich nikto neočakáva. Obaja patria medzi naše najväčšie cyklistické nádeje a práve takéto preteky im môžu k výkonnostnému napredovaniu iba prospieť,“ hodnotil výkony našich časovkárov tréner V. Kvetan.

Veľkou lotériou bola súťaž jednotlivcov. Takmer 15-kilometrový okruh z Istebníka cez Hrabovku a Zamarovce muselo 67 pretekárov absolvovať deväťkrát. Naši hýrili nesmiernou aktivitou a bolo príjemné vidieť ich na čele pelotónu. Tri kolá pred cieľom sa však celý balík roztrhol na štyri skupinky. „Prekvapilo ma, že niektorí pretekári sa snažili preraziť individuálne, mnohokrát bezhlavo. Všetky pokusy o únik sa nám s pomocou Poliakov podarilo zlikvidovať. Možno aj preto nám v závere chýbali sily. Osobne som bol výborne pripravený, aj som si trúfal na umiestnenie v elitnej desiatke, ale niekoľko metrov pred cieľom, keď sa rútila 22-členná vedúca skupina, som cítil na sebe lakte súperov. Iste, aj to patrí do arzenálu cyklistu, ale všetkého má byť s mierou,“ vyrozprával sa náš druhý najúspešnejší cyklista Maroš Kováč.

Trenčiansky svetový šampionát bol symbiózou dravej mladosti a skúseností ostrieľaných matadorov. Verme, že čoskoro sa k nim pridajú aj naši mladíci, ktorí majú všetky predpoklady na to, aby z nich vyrástli aspoň také hviezdy, akými boli organizátori.

Výsledky

Časovka jednotlivcov (19,7 km) – 2. 7. 2004:

1. Alexander Běspalov (Rusko) 24:27,14 (priemerná rýchlosť 48,34 km/h), 2. Volodymyr Diudia (Ukrajina) 24:27,93 (48,32), 3. Michal Hrazdíra (Česká republika) 24:29,04 (48,28) 10. Martin Velits 25:31,91 (46,3) a 12. Peter Velits (obaja Slovensko) 25:41,06 (46,03).

Súťaž jednotlivcov (132,7 km) – 4. 7. 2004:

1. Hans Ardel (BEL), 2. Vladimír Jefimkin (RUS), 3. Michal Hrazdíra (CZE) ... 15. Peter Velits (SVK), 24. Maroš Kováč (SVK) – všetci 3:08:31, 34. Martin Velits 3:11:15 (strata - 02:44), 35. Ján Gaži 3:14:12 (-06:11), 36. Ján Šipeky 3:14:42 (-06:11), 46. Dušan Klučka (všetci SVK) 3:16:54 (-08:23).

Osobnosti v akcii

Počas šampionátu najlepších svetových vojenských cyklistov sme v Trenčíne stretli známe osobnosti tohto športu, ktoré sa do diania podujatia aktívne zapojili. Mená Milan Jurčo, Karel Vávra, Milan Dvorščík, Miroslav Lipták či Kamil Hařpaka sú už mnohým súčasníkom neznáme. Kým posledný z nich, v typicky mexickom širáku, informoval našich o situácii v pelotóne, famózný šprintér a dlhoročný reprezentant Milan Jurčo, ktorý sa ako jeden z prvých Slovákov živil pár rokov legionárskym chlebíkom na Apeninskom polostrove, pomáhal ako pomocný rozhodca. „Keď som pretekával v Dukle Brno, o podobných podujatiach sme počuli iba z rozprávania pretekárov zo Západu. Ako vojaci bývalého varšavského paktu sme sa povinne zúčastňovali na spartakiádach spriatelenej armád alebo na pretekoch Družba. S Američanmi, Francúzmi či Talianmi som súťažil akurát na majstrovstvách sveta alebo olympiádach,“ spomína rodák z Liptova Milan Jurčo a pokračuje: „Myslím si, že preteky v dnešnej podobe sú vynikajúcim modelom na zabezpečenie kvalitnej konkurencie. Prítomnosť

pretekárov z bývalého Sovietskeho zväzu iba pridáva na kvalite.“ Práve jeho syn Matej sa stal v sicílskej Catanii v decembri minulého roka prvým Slovákom, ktorý získal titul vojenského majstra sveta. V Trenčíne však chýbal. Od nového roka je už členom profesionálneho talianskeho tímu De Nardi.

„Jej, to ste ma zaskočili,“ zareagoval na otázku, akým najlepším umiestnením z VMS sa môže popýšiť nrtm. Miro Lipták. „Priznám sa, že štatistiky v hlave nenesím. Zúčastnil som sa na niekoľkých šampionátoch, ale nikdy som nestál na stupňoch pre najlepších,“ dodal M. Lipták, víťaz pretekov Okolo Slovenska z roku 1990 a ôsmy z barcelonskej olympiády '92. S aktívnou činnosťou skončil pred tromi

rokmi a dnes pôsobí v Dukle Trenčín ako analytik. Počas šampionátu sa staral o akreditáciu jednotlivých delegácií. Okrem iného – musel byť aj pri každom prilete a odlete tímov na letisku vo Schwechate.

„Najkrajší zážitok z VMS mám z cyklokrosu v roku 1995 v Belgicku. Prvý a poslednýkrát som si sadol na cyklokrosársky bicykel a hneď som obsadil šieste miesto, čo sa mi nepodarilo ani na ceste,“ spomenul si jediný slovenský medailista z MS Milan Dvorščík, ktorý v decembri zavesil pretekanie na kliniec. „Iste, je mi ľúto, že som si rozlúčku s cyklistikou nenaplánoval na toto podujatie, ale zrejme by som už veľa vody nenamútil. Radšej som prijal úlohu rozhodcu,“ objektívne priznal dvojnásobný účastník olympijských hier.

Minister obrany SR Juraj Liška
dekoruje najlepších časovkárov
– zľava Diudia,
Bespalov a Hrazdíra

Majstrovské gesto šampióna

O 26-ročnom rodákovi z Bosonoh neďaleko Brna Michalovi Hrazdírovi platí, že jablko nepadá ďaleko od stromu. Vysoký a dobre stavaný cyklista Dukly Brno je synom slávneho otca Miloša, mnohonásobného úspešného reprezentanta bývalého Československa, účastníka olympijských hier, majstrovstiev sveta, Pretekov mieru a trojnásobného víťaza pretekov Okolo Slovenska (1967, 1968 a 1973). Michal kráča v otcových stopách. Mnohí odborníci dokonca tvrdia, že je lepší. Vlani na MS v kanadskom Hamiltone vybojoval v silnej konkurencii v časovke jednotlivcov 9. miesto a zároveň aj miestenku na aténsku olympiádu. Potvrdil ju ešte aj na spoločných majstrovstvách Českej a Slovenskej republiky v posledný júnový víkend v Brne. Tieto úspechy ho radili medzi horúcich favoritov na 18. VMS, kde svoje kvality potvrdil a s dvoma bronzovými medailami sa stal najúspešnejším účastníkom. Čo znamenajú tieto medaily? „Predovšetkým sú povzbudením do ďalšej olympijskej prípravy. Boli to vynikajúce preteky. Spokojný som aj s dosiahnutými výkonmi. Trať bola kratšia ako bude na OH, pritom mne vyhovujú dlhšie a kopcovité profily. Časovka vyhovovala skôr dráharom. Bola to však výborná príležitosť na otestovanie si súčasnej výkonnosti. O vyrovnanosti pretekov svedčí aj to, že prví traja sme sa zmestili do dvoch sekúnd, čo je výborné. Súťaž jednotlivcov je vždy lotéria. Kto má silnejšie lakte, ten má šancu na úspech,“ otvorene vraví Michal. Akiste by vymenil oba kovy za olympijský? „Určite, ale olympijské preteky sú raz za štyri roky a tí najlepší sa na ne zodpovedne pripravujú. Rozhodovať bude každý detail, no predovšetkým správne načasovanie športovej formy. Bude to mimoriadne ťažká súťaž,“ konštatuje skromný športovec, ktorý chce všetko podriaďovať olympijskej príprave. Keď mu za víťazstvo na domácom šampionáte ponúkla jedna z českých cestovných kancelárií dvojtýždenný pobyt pri Jadranskom mori, Michal ho s vďakou odmietol a ponúkol ho niektorému z talentovaných cyklistov, ktorý si takúto prípravu pri mori nemôže z finančných dôvodov dovoliť.

Dvojstranu pripravil Jozef MICHNICA

Martin Velits bol najúspešnejší
slovenský reprezentant v časovke

Slová života

Ježiš povedal svojim učeníkom: „Chráňte sa falošných prorokov. Prichádzajú k vám v ovčom rúchu, ale vnútri sú draví vlci. Poznáte ich po ovoci.“ (por. Mt 7,15-16) Pri týchto slovách evanjelia si nevedojak spomínam na ponovembrovú eufóriu, ktorá naplnila aj naše kresťanské chrámy. Z mnohých ľudí sa zo dňa na deň stali kresťania.

Poznáte ich po ovoci

Mnohí si odrazu spomenuli na svoje kresťanské korene, rodinnú kresťanskú tradíciu, na množstvo činov, ktorými tajne podporovali cirkev v časoch neslobody. Mnohí boli plní nadšenia, chválili sa súkromnými zjaveniami a presviedčali o svojom záujme napomôcť obnove kresťanstva na Slovensku. A realita? Plné ústa vulgarizmov, neviazaný sex, podvody, klamstvá, rozvody, potraty, okrádanie. Poznáte ich po ovoci!

Na politickej scéne máme strany, z ktorých mnohé si dali do názvu prívlastok, čo ich radí ku kresťanským, alebo aspoň deklarujú kresťanskú orientáciu svojich volebných programov. Politickí zástupcovia týchto strán sa pravidelne objavovali na bohoslužbách, zvlášť tých televíznych, vtierali sa do pozornosti cirkevných hodnostárov, oduševňovali sa, sľubovali. Pri pápežských návštevách na Slovensku pre svoje zásluhy a sľuby obsadzovali prvé rady. Pri pápežských audienciách kľáčali pred pápežom a prijímali požehnania pre svoju ďalšiu činnosť. A realita? Kroky proti cirkvi, nemorálne zákony, arogancia moci, rozbíjanie strán, nekultúrne správanie. Poznáte ich po ovoci!

Dnes aj v našej spoločnosti veľmi rezonuje téma o zapracovaní, respektíve nezapracovaní zmienky o Bohu a kresťanskom dedičstve do ústavy Európskej únie. Snaha mnohých svetových osobností politického, kultúrneho, vedeckého, či duchovného života však vyšla nazmar. Politici rozhodli inak. Zmienka o Bohu a kresťanskom dedičstve v euroústave si miesto nenašla. Napriek sľubom, deklaráciám, či pozitívnym vyjadreniam. A rozhodovali o tom aj mnohí zástupcovia občanov európskych krajín, ktorí sa hlásia ku kresťanstvu. To, že zmienka o Bohu a kresťanských koreňoch v euroústave mala byť, je jasné. Ale bude Európa kresťanskejšia, keď bude mať vo svojej ústave zmienku o Bohu a kresťanskom dedičstve? Napriek veľkému významu onej zmienky si myslím, že nie. Kresťanskejšia však bude vtedy, ak budú aj kresťania v nej skutočnými kresťanmi. Potom sa aj zmienka o Bohu a kresťanskom dedičstve raz bez problémov dostane do euroústavy. Ak by ste teda mali problém s rozlíšením falošných prorokov dnešných čias, či s tým, kto sú skutoční kresťania, tu je rada: Poznáte ich po ovoci, nie po rečiach.

kpt. ThDr. Tibor UJLACKÝ, PhD.

Posledná rozlúčka v Trebišove

Spoločná rozlúčka s piatimi príslušníkmi práporu, ktorí 25. júna 2004 zahynuli pri dopravnej nehode sa uskutočnila v priestoroch Mechanizovaného práporu v Trebišove v stredu 30. júna. S rotnými Ľubomírom Girmanom, Mariánom Šmajdom, Mariánom Pustaikom a čatármi Jánom Olahom a Petrom Dobranským sa prišiel rozlúčiť veliteľ Pozemných síl OS SR genmjr. Ing. Oto Nečas, veliteľ Mechanizovanej brigády Prešov brigádny generál Ing. Miroslav Kováč, spolupracovníci a najbližší príbuzní. Po prečítaní životopisov sa pozostalým prihovril veliteľ trebišovského práporu pplk. Ing. Daniel Zmeko. Duchovné slovo predniesol ordinár Ozbroyených síl a Ozbroyených zborov SR Mons. František Rábek. Potom boli vojaci s najvyššími vojenskými poctami pochovaní vo svojich rodných obciach.

Text a foto Peter HAJNALA

Cvičenie mnohonárodnej brigády

Veliteľsko-štábne cvičenie EAGLE 2004 štábu Česko-poľsko-slovenskej mnohonárodnej brigády prebiehalo od 22. do 25. júna v priestoroch Taktického simuláčného a vzdelávacieho centra (TSVC) Vojenskej akadémie v Liptovskom Mikuláši. Hlavným cieľom cvičenia bolo precvičiť príslušníkov štábu mnohonárodnej brigády (MNB) v plánovaní operácie na vynútenie mieru v rámci spoločného operačného zoskupenia. Príslušníci štábu MNB plnili úlohy zamerané na zladenie vzájomnej činnosti štábu s príslušníkmi vyčlenenými z Armády ČR, Ozbroyených síl Poľska a SR. Zladenie činnosti mierového štábu (Peace Time Establishment) prebiehalo v plánovacom procese podľa operačných postupov a štandardov NATO

a operačných postupov mnohonárodnej brigády. Cvičenie bolo organizované ako prvá plánovacia fáza, ktorá smeruje k splneniu cieľov veliteľsko-štábneho cvičenia HAWK 2005, ktoré sa uskutoční vo Vojenskej akadémii v Brne (ČR) tiež s počítačovou podporou.

Aj keď brigáda k 30. septembru 2005 po tohtoročnej dohode ministrov obrany zanikne, cvičenie sa uskutočnilo podľa plánu jej činnosti. Dôstojníci predovšetkým precvičovali operačné postupy podľa štandardov NATO, ktoré využijú v národných armádach.

Riadiacim cvičenia EAGLE 2004 bol veliteľ MNB brigádny generál Mikuláš Regula. Na cvičení sa zúčastnilo viac ako 60 príslušníkov MNB a Vojenskej akadémie Liptovskom Mikuláši.

– hg –

List čitateľa

Smútok za ženistami

V našej malej dedinke, v Malých Ledniciach pri Považskej Bystrici mala naša mamka päť synov a všetci sme boli vojaci. Najstarší Michal bol pešiak, František slúžil pri letectve, Dominik, účastník SNP, bol na štátnej hranici, Vincent slúžil ešte ako dragún v jazdectve. Ja, najmladší, som bol ženista.

Už 54 rokov uplynulo odvtedy, čo som v ženijnom pluku v Sereďi obliekal uniformu. Áno, veľmi smútiť tí, ktorí nosili tú istú uniformu, tú ktorú nosia ženisti. Skutočne, ženisti boli vždy na najťažších úsekoch. Ak sa postupovalo, išli ženisti prví, aby odstránili míny. Ak sa ustupovalo, boli poslední, aby míny kladli. Traja slovenskí ženisti v Iraku prišli o život zákerným spôsobom. Nie mýnou, ale zákernou strelbou. Patrí medzi ženistov aj ja. Veľa som smútil a veľa smútim. Nech pokojne spia vo svojej rodnej zemi. Tak dlho budeme za nimi smútiť, ako dlho budeme žiť...

Ing. Mikuláš LEDNICKÝ

To je stíhačka, nie ako tie naše staré mašiny.

Pri dverách zvoní poštár:
- Otvorte, pani Hladká, prišiel vám list leteckou poštou...
- Keby ste neklamali, - ozve sa spoza dverí, - videla som vás, ako ste prišli na bicykli!

• • •
- Stará, pozri sa, tá strakatá sliepka je nejaká smutná. Mám ju zarezat?

- Ak si myslíš, že ju to poteší...

• • •
- Otec, mohol by si mi dnes požičať auto?

- A načo máš nohy, synak?

- Ľavú na spojku, pravú na plyn...

• • •
V spolku na ochranu zvierat zvoní telefón:

- Chcem nahlásiť týranie zvierat.

- A o čo ide?

- Na strome pred našim domom sedí poštár a strašne rozčuľuje nášho psa.

• • •
- Chlapče, kto ňa naučil tak škaredo hrešiť?

- Naučil? Na to treba mať talent, teta!

7 x odpovedz

1. Júnový samit NATO sa uskutočnil v tureckom meste:

- a) Ankara, b) Istanbul, c) Antalya

2. Generál Milan Rastislav Štefánik sa v roku 1910 podieľal na budovaní observatória a siete meteorologických staníc:

- a) na ostrove Tahiti
b) v Austrálii
c) na Novom Zélande

3. Princíp radaru sa podarilo úplne odhaliť a rozvinúť vo Veľkej Británii. Bolo to v roku:

- a) 1930, b) 1935, c) 1939

4. Medzi sedem divov sveta nepatrí:

- a) Diova socha v Olympii
b) Alexandrijský maják
c) Koloseum v Ríme

5. Mestské erby vznikali už od 13. storočia. Ktoré slovenské mesto dostalo v roku 1369 ako prvé erbovú listinu?

- a) Banská Štiavnica
b) Bratislava
c) Košice

6. V hudbe výraz largo znamená:

- a) krátko, ostro
b) veľmi nahlas
c) pomaly, slávnostne

7. V Trenčíne sa v dňoch 2. - 4. júla uskutočnili Vojenské majstrovstvá sveta CISM v cestnej cyklistike. Bol to v poradí:

- a) 17. ročník
b) 18. ročník
c) 19. ročník

Štvornohí kamaráti

ale proti poľovným psom nemal šancu. Razom sa však stal symbolom a odvtedy je hlavnou súčasťou erbu pozorovacieho postu č. 123.

Aj na pozorovacom poste č. 135 šiesti chlapi ťahajú i 19 služieb mesačne a sú radi, že sa dostanú v rámci voľna k moru dva či tri razy ročne. Ani pre nich nie je UNFICYP plážová misia. Spoločnosť im robí štvornohý kamarát Beny, ktorý má jednoznačne najkrajšiu psiu bídu v rámci celej misie OSN (na fotografii). Pochádza zo šiestich súrodencov, ktorých pred necelým rokom ktorísi z domorodcov priniesol inkognito pred bránu slovenskej ošetrovne vo Famaguste. Po vyšetrení a očkovaní sa z týchto maličkých sirôt stali obľúbení štvornohí „synovia pluku.“

Text a foto Pavol VITKO

Fotokuriozita

Na pozorovacom poste č. 123 mierovej misie UNFICYP na Cypre je malý pomníček s nápisom: „Whisky - Zabitý v akcii“. Nie, nepatrí človeku. Niekoľko rokov tu robil vojakom spoločnosť statný kocúr. Slovenské pozorovacie družstvo na tomto vyprahnutom a veteranom stanovišti, nazývanom aj Bláznivý kopec, slúži ďaleko od obcí či mora. Aj preto bol Whisky obľúbeným spoločníkom. Až do tejto jari. Vtedy do separačnej zóny medzi gréckou a tureckou časťou ostrova opäť neoprávnene vnikli poľovníci. Vojaci mali plné ruky práce so zabezpečením poriadku. Nestihli si všimnúť, do akej beznádejnej situácie sa dostal ich kocúr. Zaujal síce „obránné postavenie“,

S Ú D N I Č K A

Slobodník Jožo riadil vlni 31. augusta predpoludním osobné motorové vozidlo typu Škoda Favorit na Hlavnej ulici v B. Zabudol však na ustanovenie § 4 ods. 2 písm. c) Zák. č. 315/1996 Z. z.: Pri odbočovaní vľavo sa nepresvedčil o bezpečnosti odbočovania a nedal prednosť v jazde za ním idúcemu osobnému motorovému vozidlu, ktoré riadila pani Dobroslava. Vytvoril náhlu prekážku a zavinil tak dopravnú nehodu. Dobroslavina spolujazdkyňa Hana utrpela zranenie, zlomeninu zápästia ľavej ruky, s dobou liečenia do 2. októbra.

Vodič

Na hlavnom pojednávaní Jožo uviedol, že asi 50 metrov pred miestom, kde chcel odbočiť, predbehol cyklistu idúceho v smere jeho jazdy, pričom po jeho predbehnutí sa nezaradil celkom k pravej strane, ale snažil sa ísť viac k strednej deliackej čiare, nakoľko mienil odbočiť doľava. A keďže nevidel prichádzať žiadne vozidlo, začal odbočovať. Odrazu došlo k prudkému nárazu do ľavej časti jeho vozidla. Prehliadol totiž auto vodičky, ktoré ho už v tej chvíli predbiehalo.

Po vyhodnotení dôkazov dospel samosudca vojenského súdu k záveru, že obžalovaný spôsobil dopravnú nehodu, pri ktorej došlo k zraneniu. Preto ho uznal vinným z trestného činu ublíženia na zdraví podľa § 223 Tr. Zákona. Inému z nedbanlivosti ublížil na zdraví, pretože porušil dôležitú povinnosť uloženú mu podľa zákona.

V tomto prípade dostal Jožo za odmenu peňažný trest a ešte aj náhradný trest pre prípad, že by výkon peňažného trestu mohol byť úmyselne zmarený. Musí tiež uhradiť poškodenej Hane bolestné vo výške 3 000 Sk.

plk. JUDr. Vladimír PETEJA

P R Í B E H

Po skončení vojenskej strednej leteckej školy v Prešove zavial osud niekoľkých rotmajstrov, leteckých technikov na jedno z mnohých vojenských letísk do Čiech.

Rogalista

Práca leteckých technikov ich nesmierne bavila. Po roku služby na letisku však zistili, že aj oni „patria do vzduchu“. Pomohla im náhoda. O niekoľko rokov starší kolega, ktorý v tom čase pracoval ako inštruktor parašutizmu vo Zväzarme, im pomohol absolvovať parašutistický výcvik. Po krátkej príprave začali vo voľnom čase, najmä cez víkendy, skákať na padákoch. Neskôr sa partia mladých rotmajstrov začala venovať potápaniu a nakoniec sa im podarilo výhodne kúpiť dve rogalové krídla. Počas jedného leteckého víkendu pri Beroune pristál jeden z členov partie Pavel o trochu tvrdšie. Zostal ležať pod rogalom a ani sa nepohol. Patril k veľkým „srandistom“, takže všetci považovali jeho bezvedomie len za jednu z mnohých etud, ktorými obveseľoval partiu. Dokonca sa mu ušiel i kopanec a ktosi zahundral: „Vstávaj, nemáme čas na srandičky.“ Už o sekundu sa ale všetci zhrozili. Pavel nič nepredstieral, bol naozaj v bezvedomí. Rýchlo ho naložili do auta a uháňali s ním za lekármi. Pavel bol z Berouna, takže ako jediný vedel, kde sa nachádza nemocnica. Kamarát Milan, ktorý držal Pavla v zadu v aute v náručí ho na každej križovatke preplieskal. Pavel sa na chvíľu prebral a ukázal smer jazdy. Takto ho doviezli až do nemocnice. Našťastie bola to „len“ zlomená ruka. Po dvoch mesiacoch sa kompletná partia mladých rotmajstrov ocitla opäť na kopcoch a pokračovali s lietaním na rogalových krídlach.

Milan ČIPKA

Autor výroku: H. de Balzac	Turek (zastar.)	Stanislava (dom.)	býv. jap. predseda vlády (1972 - 74)	rozhlás a tel. spoločnosť Albánska	označenie WC	výrobné číslo (skr.)	sta	časť tváre	zabezpečovala lánom	hoci, po česky	POMÔCKY: nyne, EO oro, aya Tanaka	prístroj na meranie spotr. plynu	opak viacej	5
obyvatelia ostrova											Partito nazionale monarchico (skr.)			
1											rumunské platidlo necítiš bolesť			
býv. šport rozhlasový komentátor					hudobno-zábavný program	je, po nemecky prítok Volgy				teraz, po rusky solmizač. slabika				
staročeské zámeno (ona)				rieka v Španielsku Ústav nár. zdravia			druh afrického slona	muž. meno španiel. vychovávateľka						
3														E
POMÔCKY: Osman Autor: V. Kúkol'	bosky	prístav v Turecku Semita								rieka pri Omsku vták (zool.)		udieralo	meno nórskeho kráľov	
zosilnený súhlas			zn. zirkónia anglická číslovka			Obchodná akadémia ples			4	zlí, po česky				
predpona (hora, horstvo)			zn. kozmetiky značka erbia				ruský súhlas	rozvíril rozčeril MPZ Španielska						
2												popevok		
odstraňovala si si niečo z povrchu												okresný výbor (skr.)		

Obrana súťaž

Hliadková fregata Smeli (trieda Koni, projekt 1159)

Táto loď je najväčším bojovým plavidlom súčasných bulharských námorných síl. Vyprojektovali ju v konštrukčnej kancelárii Zelenodolskoje PKB ako projekt 1159 a postavili v Gorkého lodenici v Zelenodolsku (bývalý Sovietsky zväz). Na vodu ju spustili v roku 1976 pod menom Delfin. Sovietsky zväz ju odovzdal Bulharsku v roku 1990. Fregata Smeli má štandardný výtlak 1 440 ton, maximálny výtlak 1 900 ton, dĺžku 96,4 m, šírku 12,6 m a ponor 3,5 m. Pohonný systém je typu CODAG (COmbined Diesel And Gas turbine) a skladá sa z dvoch dieselových motorov s celkovým výkonom 15 820 ks (každý poháňa jednu skrutku) a jednej plynovej turbíny s výkonom 18 000 ks (poháňa tretiu skrutku). Maximálna rýchlosť pri pohone motormi je 22 uzlov, pri kombinovanom pohone 27 uzlov. Plavebný dosah pri rýchlosti 18 uzlov je 1 800 námorných míľ. Osádka je 110-členná. Výzbroj sa skladá z jedného dvojitého odpaľovacieho zariadenia pre riadené strely loď-vzduch 9M33 Osa-M (SA-N-4 Gecko) so zásobou 20 riadených striel, dvoch univerzálnych dvojkanónov AK-726 kalibru 76,2/59 mm, dvoch dvojkanónov AK-230 kalibru 30/63 mm a dvoch 12-hlavňových raketových vrhačov hlbinných bômb RBU-6000. Loď môže niesť až 22 námorných mín. Elektronické systémy zahŕňajú vyhľadávací rádiolokátor MR-302 Rubka (Strut Curve), navádzací systém MPZ-301 (Pop Group) pre riadené strely 9M33, výstražný radarový systém Watch Dog a sonar MG-232 Hercules.

Andrej GÁFRIK

Foto NATO

Správne odpovede z OBRANY č. 11/2004

č. 1 – 24 vozidiel

č. 2 – 250-tisíc vojakov a 75-tisíc civilných zamestnancov

č. 3 – 155 školákov

Výherca súťaže z OBRANY č. 11/2004

Zoltán Pálinkás, Príbeta

Výherca krížovky z OBRANY č. 11/2004

Jozef Ďurický ml., Branč

Otázka č. 1
Aký typ pohonného systému má fregata Smeli?

Otázka č. 2
Aký má byť mierový početný stav bulharských ozbrojených síl do konca roku 2004?

Otázka č. 3
Na ktorej slovenskej vojenskej leteckej základni cvičili v júni tohto roka príslušníci amerického vojenského letectva a z ktorej základne tam prileteli?

Odpoveď spolu so spiatočnou adresou pošlite na korešpondenčnom lístku
najneskôr do 1. 8. 2004 na adresu redakcie:

Redakcia Obrana – Armáda, Vydavateľská a informačná agentúra MO SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava

Profesionalizácia

Kritériá prijatia

Pracovníci regrutačných stredísk sa často stretávajú s tým, že uchádzači o službu v ozbrojených silách nevedia, aké kritériá musia spĺňať.

Preto ich znova uverejňujeme.

Do služobného pomeru môže byť prijatý občan SR, ktorý:

- písomne požiadal o prijatie,
- ku dňu prijatia dovŕšil vek 18 rokov, vykonal základnú službu alebo náhradnú službu a zložil vojenskú prísahu podľa osobitného predpisu,
- je bezúhonný – za bezúhonného občana sa nepovažuje ten občan, ktorý bol právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin, trestný čin všeobecného ohrozenia spáchaný z nedbanlivosti, trestný čin proti brannosti alebo za trestné činy vojenské spáchané z nedbanlivosti,
- ovláda štátny jazyk,
- spĺňa kvalifikačné predpoklady vzdelania a kvalifikačné požiadavky na výkon funkcie, do ktorej má byť ustanovený,

- je zdravotne spôsobilý na výkon profesionálnej služby a na výkon funkcie, do ktorej má byť ustanovený,
- nie je členom politickej strany, politického hnutia alebo odborovej organizácie ani združenia, ktoré má politický charakter,
- má trvalý pobyt na území Slovenskej republiky,
- má len občianstvo Slovenskej republiky.

Dočasný služobný pomer trvá najmenej 3 roky a najviac 15 rokov. Do dočasného služobného pomeru môže byť prijatý občan, ktorý spĺňa podmienky prijatia do služobného pomeru a prevezme na takúto službu záväzok.

– jož –

Foto Milan ČIPKA

Bližšie informácie o možnostiach a podmienkach prijatia do ozbrojených síl môžete získať v regrutačných strediskách a na internetovej adrese: www.mod.gov.sk/profesional